

Ő császári és apostoli királyi Felsége
IV. KÁROLY KIRÁLY
 huszárezredének egyenruhájában.

A kép nagyhírű akadémiai festő remekművének művészi sokszorosítása.

Ára kerettel együtt (nagysága 55×65 cm) 40 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
 Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

51. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 17.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
 ára 40 fillér.

Előfizetési
 feltételek:

Egészévre — 20 korona.
 Félévre — 10 korona.
 Negyedévre — 5 korona.

A Világkrónika-val
 negyedévenként 1 koronával
 több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
 határozott viteldij is csatolandó.

JÓZSEF NÖCKER VEZÉRTÁRSASÁG

ÜVEGHÁZ.

ELBESZÉLÉS. — IRTA SZÖLLŐSI ZSIGMOND.

(Folytatás.)

A leány furcsa, hálás tekintetét vetett rá és engedelmesen felelt:

— Nagyon fáj a fejem.
A férfi bólintott a fejével és kiment a kocsi perronjára. Ott is maradt, a míg megérkeztek. És az állomástól is szó nélkül mentek egész a szállóig. A csarnokban a leány a kezét nyújtotta a kísérőjének és igen halkán mondotta:

— Nagyon kérem, bocsásson meg nekem.
Klausen kisé erőltetetten felel:
— Senki se tehet róla, ha hirtelen megfájdul a feje.

— Nekem nem fáj a fejem.
Fölsietett a szobájába és az nap nem volt többé látható. A vacsorához se jött le. Ellenben Kavadi úr megjelent és szemrehányó hangon mondta Klausennek:

— Kissé furcsán bántak el velem. Egyszerűen megszöktek tőlem.
Klausen mosolygott.

— Igaza van. Bocsánatot is kell kérnem öntől. De egy kellemetlen véletlenség a hibás. Miss Marcezzel hirtelen rosszul lett. Megszédült a teremben és arra kért, kísérjem azonnal haza.

— Ah... De remélem, nincs semmi komoly baja szegénykének...
— Én is remélem.

A görög a fejét esóváolta:
— Pedig olyan egészségesnek látszik...
Mint egy virág...
Klausen élénken vágott közbe:

— Különböznéltem önt. Egy úrral a tengerparton...
Kavadi bólintott.

— Igen. Mi is láttuk önöket. És bocsásson meg, de majdnem úgy festett a dolog, mintha előtűnik menekülteknek...
Klausen élénken tiltakozott:

— No de kérem!... Micsoda föltevés!... Mondom önnek: a leány nem jól érezte magát. Majd, hogy össze nem roskadt. De már a teremben megszédült... Különböznéltem, ha szabad tudnom, ki volt az úr...
Kavadi vállat vont:

— Régi ismerősöm, a ki, mint én is, minden esztendőben ellátogat ide... Egy bojár... Glegának hívják. Vakmerő és szerencsés játékos. Valamelyik őse fejedelem volt valahol Oláhországban és nem haragszik, ha hercegek szöktetik. Kissé vad legény és furcsa szokásai vannak, de érdekes ember... Érdekes...

VI.

A leány, a mint a szobája küszöbén belül volt, magára zárta az ajtót. Úgy jött, mint a ki menekül és az üldözje lépteit hallja maga mögött. Egy pillanatra meg is állt az ajtó mellett és hallgatózott. A szívére szorította a kezét és majdnem fölsikoltott az aggodalomtól:

— Utánam fog jönni! Bizonyos, hogy utánam jön!... Holnap már itt lesz!... De az is lehet, hogy már ma!

Egész testében megrázkódott és görcsösen szorította az ajtó kilincset, mintha betörő ellen védekezne. Menekülni! Azonnal futni innen!... Ez sikított a gondolatában és kalapált hevesen zakatoló szívében. Azonnal csomagolni és menni, vagy itt hagyni mindent, az egész komédia fölszerelését és futni úgy, a hogy van... De azonnal...
Néhány lépést tett befelé a szobájában. Azután megállt. A retiküljébe nyult és a fenekéből egy pénztárczát húzott elő. Egy ideig a kezében tartotta, azután odadobta az asztalra. Csöndesen ereszkedett le egy székre és kimerülten hajtotta az asztalra fektetett karjára a fejét. Így ült fáradtan, mozdulatlanul, sokáig. Egyszerre azután a leeszközött pillákon fényesség jelent meg. Könnyek szivárogtak elő némán és csöndes folyással. A leány hangtalanul és lehunyt szemmel sirt.

Már egészen sötét volt, mikor a leányatlatott fej egy lassú, fáradt mozdulattal fölemelkedett az asztalról. A leány a tárcza után nyult, kinyitotta és belémáskolt. Halk és puha esendüléssel aranyak hulltak egyenként az asztalra. A leány némán számlálta őket és mikor az utolsó is a tárcsái mellett volt, tompán súgta:
— Még három hét... Még három hétig lehetett volna.
Hirtelen felszökött. Az aranyakat megint visszatette a tárczába, azután az erkélyajtóhoz sietett. A sarokerkélyről gyönyörű kilátás nyílt egyfelől a park dús, fekete tömegére és túl rajta a tenger végtelen ezüst síkjára, a másik oldalon Szent Hilárius szürke olajfa-erdővel borított hegyére, e lejtő egy kiugróján a kis fehér templommal, a melynek falkeletése nagy udvarába minden január 14-én összereli a környék egész lakossága az ösvéreit és a samarait, hogy a szent oltalmába ajánlja a fölvirágozott, főpántlikázott hasznos és jámbor állatokat. A holdfény úgy omlott alá, mint finom ezüst-liszt a kék ég óriási, csöndesen és némán ingó szitájából és mindent elborított a maga szelíd, tompa ragyogásával. A holdfény ráomlott a leány lelkére, édes, meleg és megnyugtató hullámok borították el a gondolatát.

Mintha csak most eszmélne a fényáradatban. Miért is volt ez a nagy rémület? Hát tolvaj? Vagy szökevény? Meglopott valakit? Van oka vagy joga bárkinek is, hogy üldözze? Kinek lehet rajta követelni valója?

— Miért menekülnek én valaki elől: — kérdezte magától és szertelen csodálkozás töltötte el azon, a mit tett és a mit érzett. Hihetetlennek tűnt föl hirtelen megvilágosodott gondolatában a saját egész viselkedése. Ijesztően és ostobán érthetetlennek.

— És ha meglátott?... És ha utánam jön?... Hát kim nekem az az ember?... Mit tehet nekem vagy mit követelhet tőlem?... Miért kellene nekem elfutnom előle, megijedni tőle vagy elkerülni a tekintetét? Félek tőle?...

Kiengesedett és fölszegte a fejét. A szeme aczélosan villámlott meg és a fogait összeszorította.

— Félek tőle?... Nem. Nem! Nem félek. Ha közeledni próbál, visszautasítom. Ha tolnakodni próbál, elkergetem, ha erőszakoskodni próbál, akkor...
Az arca szinte megkövült egy határtalan és féktelen eltökéltség indulatában és a szeme a gyűlölet tüzeben lángolt. Mind a két keze öklöbe szorult. Úgy állt a beszűrődő holdfény viláosságában, mint egy haragos istennő márványszobra, egyenesen, mereven, sápadtan, mozdulatlanul.

— Nem félek senkitől, nem futok senki elől, senkinek sincs rajtam keresni valója. A magamé vagyok és senki másé és senkinek se lehet se joga, se hatalma, hogy elrabolja tőlem, a mit magammal igérem. Azt teszem, a mit akarok és az vagyok, a mi akarok... Nem hagyom magamat megzavarni.

Ersősnek, biztosnak és megtámadhatatlannak érezte magát. A mi bántotta, már csak az volt, a hogyan délután viselkedett. Észre se kellett volna vennie. Vagy szembe nézni vele nyugodtan, szilárdan, közömbösen, idegenül, mint olyanra, a ki téved... Hiba volt és ügyetlen ség, hogy nem így eszedkedett. Hiszen el kellett volna készülnie lennie, ha nem is éppen arra, de hasonlóra. És érthetetlennek érezte szinte alélt meghatását.

Ez az emlékezés fullasztó volt. A kilincse tette a kezét, hogy kinyissa az erkélyajtót. De a mozdulata félbemaradt. A szálló előterén egy magas, karcsú férfialak jelent meg. Klausen. Lassan, az ő nyugodt, hosszú lépteivel haladt a park felé. A mint a lombok homályába ért, megfordította a fejét és fölneézett. Biztos volt, hogy nem láthatta a leányt és ez mégis érezte,

hogy a tekintete, kérdően és gyanakvóan, nyugtalanul és parancsolóan egyenesen a szemébe fűdik. És ő nem tudta állani ezt a tekintetet. Érezte, hogy égő pirosság borítja el az arcát és a homlokát. Hogy egyszerre minden idegét átlángol az ijedség és a fájdalom. Hogy minden erő és eltökéltség hirtelen megroppan benne és a szeme csupa rémület alázatosság és könyörgés. Hátrátanorodott az ablaktól és alig tudta magát az asztalig vonszolni. Megint lerokadt egy székre és a feje megint a karjára hanyatlott. És megint megeredtek a könnyei, most már vastagon, sűrűn és így sügta maga elő:

— De minek is jöttem én ide?...

VII.

Az álmatlanul töltött éjszaka izgalma ráperzselődött a szemére és rásápadt az arcára. De a reggeli napfény fölledítette a lelkét. Valami gyöngye, mosolygó reménykedés játszott bele a gondolatába. Hátha fölőles volt minden nyugtalansága és gyöttrődése, ijedelme és eltökéltsége? Hátha nem is lett semmi folytatása annak a gonosz véletlenségnek? Hátha az az ember elintézte magában az egész dolgot azzal, hogy — tévedett? Vagy elfogadta azt a nagyon egyszerű magyarázatot, hogy az egész csak egy nagy hasonlóság káprázata?... Lehet, hogy öt perc múlva már nem is gondolt rá és régen elfelejtette, mialatt ő itt ostoba aggodalmak kínjában vergődött. E lehetőség valószínűsége egy csöppet se kisebb, mint az ellenkezőjé.

Ez a vigasztaló gondolata később még megerősödött. A csarnokban, mikor lement, az első ember a kivel találkozott, Kavadi volt. A görög derűsen és hangos szóval üdvözölte:

— Boldog vagyok, hogy látom. Klausen úr említette, hogy... hogy gyöngékedik és nyugtalanok vagyunk, mikor tegnap este se volt szerencsénk.

A leány sietve mondta:
— Pedig szerettem volna öntől bocsánatot kérni, a miért...
— Szó sincs róla! Bocsánatot nekem kell kérnem, mert hiszen ennek a sajnós, ilyen nem jól végződött kirándulásnak én voltam az értelmi szerzője. De bizonyosan nem fog engem felelőssé tenni a fejfájásáért, a mi különben, úgy látom, hála Istennek, nem jelentett semmi komolyat... És végre is ez a fő! Mert én, bár búsan és nyugtalanul, de haza találtam magam is...
Nyugodtan és őszintén beszélt, a leány fűrkésző tekintete nem látott a szemében semmi gyanusát. Nagy megkönnyebbülést érzett és szinte túlságos hála volt a hangjában, mikor mosolygva mondta a görögnek:

— Nagyon köszönöm önnek, hogy nem haragszik, holott egészen olyan színe volt a dolgom, mintha megszöktek volna... Én nem is tudom: mi volt az?...

A görög legyintett:
— Ah Istenem!... Talán az erős napsütés... Vagy egy kis idegesség... Mindegy! A fő, hogy elmult.

— Most, mikor meggyőződtem róla, hogy ön se haragszik érte, egészen elmult...
Mosolygott: Kavadi pedig mélyen meghajította magát.

Klausennel csak az ebédnél találkozott. A férfi egy árva szóval sem érintette a tegnapi eseményeket és semmit se kérdezett, a mi azzal vonatkozásban lehetett volna. A leány, a ki maga se tudta miért, de a találkozás pillanatában nem tudott a szemébe nézni és csak később, oldalvást, lopva vetett rá egy-egy tekintetet, úgy találta, mintha az arca ernyedtetten, kedvetlen és árnyékolta. Máskor se volt bőbeszédű, de most, mintha még ritkábban szólaná és a leány mintha valami tompa hüvelyiséget érzett volna a hangjában. Mintha valami homályos, hideget ködölő fátyol ereszket

dett volna le közéje és a szomszédja közé. Csöndes folytonossággal nőtt az árnyék és a sülta ráterült a leány szívére, nyomta a lelkét és zavarta a gondolatát. Az a nehéz és gonosz balsejtelmen lassan megint szétáradt az idegein és befelbőzte a szemét. Alig hallotta, miről beszéltek, tévován felelgetett és nehezen várta a pillanatot, mikor megint egyedül lehet a szobájában.

A délelőtti biztossága egészen oda volt. A nélkül, hogy azóta bármi történt volna, nem csak érezte, de tudta, hogy valaminek kell történnie, de most már észbe se jutott, hogy kiterjen előle.

— El fog jönni; égett a gondolatában. El fog jönni okvetlenül! Meglátott, megismert és látta, hogy futottam előle... El fog jönni! Sietve, hogy el ne menekülhessek... Csodálatos, hogy meg nem jött... de jönni fog... Inkább ma, mint holnap... De itt lesz és

JÓZSEF FŐHERCZEG.

Magyarország nemzeti hősevő magasztosult ebben a háborúban József főherczeg. Gazdag legendák szövéddé vált a főherczegnek, a magyar főherczeg alakja köré; a legenda-koszorú minden levelét, minden virágát úgy őrizzük, mint a legdrágább emléket, mint a mi külön nemzeti büszkeségünk: a szívünkbe zártan, a szeretetünk melegével becsézzük.

A mikor az elhalt király vezérezdésre nevezte ki őt, «hős József apánk»-at és a mikor az új király, IV. Károly utódjává állította a kárpáti front főparancsnokaként: visszhangja támadt ennek a kitüntetésnek Magyarország szelvében-hosszában, a rengeteg világront minden sarkában, Szerbiától az Északi-tengerig, a merre csak magyar katoná harcol. Hogyan történt, hogy József főherczeg alakja előttünk emelkedett a legendás magasságba, szelvész zúgása közben szabadon erre is gondolunk. Tündönnünk sem kell sokat, ha visszanezünk a közelmúltba és József főherczeg egyedülvaló nagy népszerűségének okait keressük. Minden háború glóriákkal, minden vérozónnek megszen-telőd ereje van. A magyarság háborúja József főherczeg köré vonta a glóriát: ő a legmagyarább hadvezérünk.

És a legenda? Vajon hogyan támadt, hogyan terebélyesedett?...
«A hadvezérnek az alája rendelt csapatok útőerén kell tartania a kezét», — ezt tanítja a hadtudomány. A hadvezérnek ismernie kell minden emberét, hogy a mikor sor kerül a hadműveleti tervek megvitatására, tisztában legyen azzal: a biztonság érzetével biztatja-e rá a megoldandó feladatot a csapataira. Ennek a háborúnak a során alig akadhatott hadvezér, a ki úgy ismerné a katonáit, mint József főherczeg. Ő nemcsak a csapatok útőerén tartja a kezét, a hogy a rideg hadtudomány megköveteli, — ismeri a szívük minden titkát.

Nincs még egy hadvezér, a ki a szónak olyan tökéletes értelmében való bajtárs lenne a katonáinak, mint József főherczeg. Mindegyiket személy szerint ismeri, mindegyiknek tudja a nevét, érdeklődik a kívánságai iránt, óhajuk teljesítéséért személyesen jár közben, minden panaszt meghallgat és minden jogos kérést teljesít. Száraz, egyszerű tények regisztrálása úgy hangzik, mint valami ballada: Még a hajjárát elején történt, hogy József főherczeg hadosztályának fáradságos menetelést kellett teljesítenie. A honvédprincez — így is nevezik a katonái — együtt haladt a sorban a bakáival, itt is, ott is megpillantott egy-egy fáradt bakát: kivette a kezéből a ezök-mókot, ő ezipelte helyette a terhet, a főherczeg. Mikor azután a mozgóháború állóharcozá rögződött, a Kárpátokban, később meg a Doberdón, József főherczeg nem mulasztott el soha, egyetlen napot sem, hogy ki ne ment volna frontja tűzvonalára; az állásaikban keresi fel a katonáit, az ellenség tüzele alá álló fedezékükben; semmitől sem retten vissza, hogy hadtestének fáradaidmaiban és küzdelmeiben ne csak mint hadvezér osztozzék. Nem törődik vele, hogy számtalanszor életveszedelemben forog. Még egy ballada-strófa. A Doberdón történt. József főherczeg a tűzvonalban tett látogatása alkalmával egy magyar honvéd

előlem áll és kérdez és követel... Rajtam van a szeme és nem ereszt és lángol...
Összeszorította az öklét és a fogait és a tekintete égett a keserű elszántságtól:
— Hát jöjjön!... Csak jöjjön!

Arra gondolt, hogy a legokosabb lenne eleje menni. Kikényszeríteni a találkozást és — túlesni rajta. Azt világosan érezte, hogy félni már nem fog. Az, a mi tegnap, többé meg nem esik vele. Azt már kiálotta. De elviselhetetlennek érezte a várakozást az elmaradhatatlanra, ezt a függést, ezt az elintézetlenséget. És minden ize és minden idege mozgásban volt, dühös és szilaj türelmetlenség forrott benne, kergette, hajtotta. De képtelennek érezte magát a legkisebb mozdulatra. Aléltan hevert a kereteten, erősen lehunyva perzelő szemét.

Már alkonyodott. A narancsszínű viláosság mintha izzó parázs lenne. Türetetlen forróságot érzett és azt, hogy bele kell fulladnia ebben.

«... Tudják, hogy a bajtársuk, bánatban, vigaságban, jóban, rosszban, életre-halálra. A hadvezéri tulajdonságoknak azonban nemcsak a csapatokkal való érintkezésben kell megnyilatkoznia. A történetről kutatni fogja azt is, milyen teljesítményeket végzett József főherczeg ebben az élet-halál harcban. A had-történelem megrőjének kevés volna az, hogy József főherczeg a legmagyarább hadvezér volt; érdeklődni fog az iránt is, mit produkált. És kutatásai közben rá fog akadni a tényekre. József főherczeg a háború kiterésekor a budapesti 31. honvédhadosztály parancsnoka volt; résztvett Sabácz ostrománál, az ő hadosztálya volt az első, a mely szerb területre benyomult. Magasabb stratégiai érdekek parancsolták, hogy a Szerbia elleni offenzívát beszüntessük és figyelmünket az északi harczerre irányítsuk, a hol akkor, 1914 szeptemberében az oroszok Galícia elárasztásával és a Magyarországra való betöréssel fenyegettek. József főherczeg hadosztályát a galicián hadsziinterre parancsolták; tudvalevő, hogy a gredoki csata megvívásában a legjelentősebb része a budapesti hadtestnek volt, a mely már Lemberget is megközelítette. Minthogy azonban a déllengyelországi harczerre és Halicsnál az orosz túlerő diadalmaskodott, Gredoknél újra vissza kellett vonulni és a legfőbb hadvezetéség egész had-erőnk újracsoportosítását rendelt el. Az oroszok haditerre ekkor a Magyarországra való betörés volt. A haza hívó szava József főherczeget a Kárpátokba szólította, a hol átvette a VII. hadtest parancsnokságát. Az Ondava és a Latorcza közötti frontszakasz védelme József főherczeg hadtestére hárult 1915 telén és tavaszán. Boroevic: tábornok hadrezegében a legnehezebb feladat megoldása József főherczegre hárult. A VII. hadtest minden rohamot visszavert, rengeteg veszteséget okozott Bruszilov hadsergeinek, a mely minden áron át akarta törni a főherczeg hadtestének frontját. Az ellenség legelkeseredettebb rohamai megtörték a VII. hadtest színmagyar ezredeinek ellenállását és József főherczeg hadvezéri tudásán. A kárpáti csata nélkül Gorlice napjai nem következhetek volna el, a nyugatgaliczi felszabadító győzelem megalapozásában és kivívásában József főherczegnek is jelentékeny része volt. A mikor azután megtörtént az áttörés és mikor József főherczeg felszabadította Zemplén megyét, hadtestét kivonták a győzelmi menetből és a Doberdó-fensíkra vezényelték az új ellenség, Olaszország ellen. Hat csatában vert meg József főherczeg hadteste az Aostai herczeget a doberdói fensíkon, míg végül augusztus közepén a Görz elleni megrohanás után — semmit a doberdói front helyzete is megint az általános helyzet következében. A megparancsolt visszavonulást azonban a főherczeg hadteste olyan bravúrral hajtotta végre, hogy az ellenség győzelmé pyrrhusi győzelem volt: rendkívüli áldozatokkal kellett megfizetnie a csekély területnyereséget. L-gutóbb a Kariszt-fensíkot védelmezte József főherczeg; itt két új csata során igazolta be, a kárpáti fronton pedig, mialatt a szövetséges haderők Románia főhad-erőjét semmisítették meg, az orosz támadás visszaverésével, és a front kellő igazolásá- val demonstrálta, hogy a legkiválóbb hadve- zérek közül való.

«... Tudják, hogy a bajtársuk, bánatban, vigaságban, jóban, rosszban, életre-halálra. A hadvezéri tulajdonságoknak azonban nemcsak a csapatokkal való érintkezésben kell megnyilatkoznia. A történetről kutatni fogja azt is, milyen teljesítményeket végzett József főherczeg ebben az élet-halál harcban. A had-történelem megrőjének kevés volna az, hogy József főherczeg a legmagyarább hadvezér volt; érdeklődni fog az iránt is, mit produkált. És kutatásai közben rá fog akadni a tényekre. József főherczeg a háború kiterésekor a budapesti 31. honvédhadosztály parancsnoka volt; résztvett Sabácz ostrománál, az ő hadosztálya volt az első, a mely szerb területre benyomult. Magasabb stratégiai érdekek parancsolták, hogy a Szerbia elleni offenzívát beszüntessük és figyelmünket az északi harczerre irányítsuk, a hol akkor, 1914 szeptemberében az oroszok Galícia elárasztásával és a Magyarországra való betöréssel fenyegettek. József főherczeg hadosztályát a galicián hadsziinterre parancsolták; tudvalevő, hogy a gredoki csata megvívásában a legjelentősebb része a budapesti hadtestnek volt, a mely már Lemberget is megközelítette. Minthogy azonban a déllengyelországi harczerre és Halicsnál az orosz túlerő diadalmaskodott, Gredoknél újra vissza kellett vonulni és a legfőbb hadvezetéség egész had-erőnk újracsoportosítását rendelt el. Az oroszok haditerre ekkor a Magyarországra való betörés volt. A haza hívó szava József főherczeget a Kárpátokba szólította, a hol átvette a VII. hadtest parancsnokságát. Az Ondava és a Latorcza közötti frontszakasz védelme József főherczeg hadtestére hárult 1915 telén és tavaszán. Boroevic: tábornok hadrezegében a legnehezebb feladat megoldása József főherczegre hárult. A VII. hadtest minden rohamot visszavert, rengeteg veszteséget okozott Bruszilov hadsergeinek, a mely minden áron át akarta törni a főherczeg hadtestének frontját. Az ellenség legelkeseredettebb rohamai megtörték a VII. hadtest színmagyar ezredeinek ellenállását és József főherczeg hadvezéri tudásán. A kárpáti csata nélkül Gorlice napjai nem következhetek volna el, a nyugatgaliczi felszabadító győzelem megalapozásában és kivívásában József főherczegnek is jelentékeny része volt. A mikor azután megtörtént az áttörés és mikor József főherczeg felszabadította Zemplén megyét, hadtestét kivonták a győzelmi menetből és a Doberdó-fensíkra vezényelték az új ellenség, Olaszország ellen. Hat csatában vert meg József főherczeg hadteste az Aostai herczeget a doberdói fensíkon, míg végül augusztus közepén a Görz elleni megrohanás után — semmit a doberdói front helyzete is megint az általános helyzet következében. A megparancsolt visszavonulást azonban a főherczeg hadteste olyan bravúrral hajtotta végre, hogy az ellenség győzelmé pyrrhusi győzelem volt: rendkívüli áldozatokkal kellett megfizetnie a csekély területnyereséget. L-gutóbb a Kariszt-fensíkot védelmezte József főherczeg; itt két új csata során igazolta be, a kárpáti fronton pedig, mialatt a szövetséges haderők Románia főhad-erőjét semmisítették meg, az orosz támadás visszaverésével, és a front kellő igazolásá- val demonstrálta, hogy a legkiválóbb hadve- zérek közül való.

«... Tudják, hogy a bajtársuk, bánatban, vigaságban, jóban, rosszban, életre-halálra. A hadvezéri tulajdonságoknak azonban nemcsak a csapatokkal való érintkezésben kell megnyilatkoznia. A történetről kutatni fogja azt is, milyen teljesítményeket végzett József főherczeg ebben az élet-halál harcban. A had-történelem megrőjének kevés volna az, hogy József főherczeg a legmagyarább hadvezér volt; érdeklődni fog az iránt is, mit produkált. És kutatásai közben rá fog akadni a tényekre. József főherczeg a háború kiterésekor a budapesti 31. honvédhadosztály parancsnoka volt; résztvett Sabácz ostrománál, az ő hadosztálya volt az első, a mely szerb területre benyomult. Magasabb stratégiai érdekek parancsolták, hogy a Szerbia elleni offenzívát beszüntessük és figyelmünket az északi harczerre irányítsuk, a hol akkor, 1914 szeptemberében az oroszok Galícia elárasztásával és a Magyarországra való betöréssel fenyegettek. József főherczeg hadosztályát a galicián hadsziinterre parancsolták; tudvalevő, hogy a gredoki csata megvívásában a legjelentősebb része a budapesti hadtestnek volt, a mely már Lemberget is megközelítette. Minthogy azonban a déllengyelországi harczerre és Halicsnál az orosz túlerő diadalmaskodott, Gredoknél újra vissza kellett vonulni és a legfőbb hadvezetéség egész had-erőnk újracsoportosítását rendelt el. Az oroszok haditerre ekkor a Magyarországra való betörés volt. A haza hívó szava József főherczeget a Kárpátokba szólította, a hol átvette a VII. hadtest parancsnokságát. Az Ondava és a Latorcza közötti frontszakasz védelme József főherczeg hadtestére hárult 1915 telén és tavaszán. Boroevic: tábornok hadrezegében a legnehezebb feladat megoldása József főherczegre hárult. A VII. hadtest minden rohamot visszavert, rengeteg veszteséget okozott Bruszilov hadsergeinek, a mely minden áron át akarta törni a főherczeg hadtestének frontját. Az ellenség legelkeseredettebb rohamai megtörték a VII. hadtest színmagyar ezredeinek ellenállását és József főherczeg hadvezéri tudásán. A kárpáti csata nélkül Gorlice napjai nem következhetek volna el, a nyugatgaliczi felszabadító győzelem megalapozásában és kivívásában József főherczegnek is jelentékeny része volt. A mikor azután megtörtént az áttörés és mikor József főherczeg felszabadította Zemplén megyét, hadtestét kivonták a győzelmi menetből és a Doberdó-fensíkra vezényelték az új ellenség, Olaszország ellen. Hat csatában vert meg József főherczeg hadteste az Aostai herczeget a doberdói fensíkon, míg végül augusztus közepén a Görz elleni megrohanás után — semmit a doberdói front helyzete is megint az általános helyzet következében. A megparancsolt visszavonulást azonban a főherczeg hadteste olyan bravúrral hajtotta végre, hogy az ellenség győzelmé pyrrhusi győzelem volt: rendkívüli áldozatokkal kellett megfizetnie a csekély területnyereséget. L-gutóbb a Kariszt-fensíkot védelmezte József főherczeg; itt két új csata során igazolta be, a kárpáti fronton pedig, mialatt a szövetséges haderők Románia főhad-erőjét semmisítették meg, az orosz támadás visszaverésével, és a front kellő igazolásá- val demonstrálta, hogy a legkiválóbb hadve- zérek közül való.

«... Tudják, hogy a bajtársuk, bánatban, vigaságban, jóban, rosszban, életre-halálra. A hadvezéri tulajdonságoknak azonban nemcsak a csapatokkal való érintkezésben kell megnyilatkoznia. A történetről kutatni fogja azt is, milyen teljesítményeket végzett József főherczeg ebben az élet-halál harcban. A had-történelem megrőjének kevés volna az, hogy József főherczeg a legmagyarább hadvezér volt; érdeklődni fog az iránt is, mit produkált. És kutatásai közben rá fog akadni a tényekre. József főherczeg a háború kiterésekor a budapesti 31. honvédhadosztály parancsnoka volt; résztvett Sabácz ostrománál, az ő hadosztálya volt az első, a mely szerb területre benyomult. Magasabb stratégiai érdekek parancsolták, hogy a Szerbia elleni offenzívát beszüntessük és figyelmünket az északi harczerre irányítsuk, a hol akkor, 1914 szeptemberében az oroszok Galícia elárasztásával és a Magyarországra való betöréssel fenyegettek. József főherczeg hadosztályát a galicián hadsziinterre parancsolták; tudvalevő, hogy a gredoki csata megvívásában a legjelentősebb része a budapesti hadtestnek volt, a mely már Lemberget is megközelítette. Minthogy azonban a déllengyelországi harczerre és Halicsnál az orosz túlerő diadalmaskodott, Gredoknél újra vissza kellett vonulni és a legfőbb hadvezetéség egész had-erőnk újracsoportosítását rendelt el. Az oroszok haditerre ekkor a Magyarországra való betörés volt. A haza hívó szava József főherczeget a Kárpátokba szólította, a hol átvette a VII. hadtest parancsnokságát. Az Ondava és a Latorcza közötti frontszakasz védelme József főherczeg hadtestére hárult 1915 telén és tavaszán. Boroevic: tábornok hadrezegében a legnehezebb feladat megoldása József főherczegre hárult. A VII. hadtest minden rohamot visszavert, rengeteg veszteséget okozott Bruszilov hadsergeinek, a mely minden áron át akarta törni a főherczeg hadtestének frontját. Az ellenség legelkeseredettebb rohamai megtörték a VII. hadtest színmagyar ezredeinek ellenállását és József főherczeg hadvezéri tudásán. A kárpáti csata nélkül Gorlice napjai nem következhetek volna el, a nyugatgaliczi felszabadító győzelem megalapozásában és kivívásában József főherczegnek is jelentékeny része volt. A mikor azután megtörtént az áttörés és mikor József főherczeg felszabadította Zemplén megyét, hadtestét kivonták a győzelmi menetből és a Doberdó-fensíkra vezényelték az új ellenség, Olaszország ellen. Hat csatában vert meg József főherczeg hadteste az Aostai herczeget a doberdói fensíkon, míg végül augusztus közepén a Görz elleni megrohanás után — semmit a doberdói front helyzete is megint az általános helyzet következében. A megparancsolt visszavonulást azonban a főherczeg hadteste olyan bravúrral hajtotta végre, hogy az ellenség győzelmé pyrrhusi győzelem volt: rendkívüli áldozatokkal kellett megfizetnie a csekély területnyereséget. L-gutóbb a Kariszt-fensíkot védelmezte József főherczeg; itt két új csata során igazolta be, a kárpáti fronton pedig, mialatt a szövetséges haderők Románia főhad-erőjét semmisítették meg, az orosz támadás visszaverésével, és a front kellő igazolásá- val demonstrálta, hogy a legkiválóbb hadve- zérek közül való.

«... Tudják, hogy a bajtársuk, bánatban, vigaságban, jóban, rosszban, életre-halálra. A hadvezéri tulajdonságoknak azonban nemcsak a csapatokkal való érintkezésben kell megnyilatkoznia. A történetről kutatni fogja azt is, milyen teljesítményeket végzett József főherczeg ebben az élet-halál harcban. A had-történelem megrőjének kevés volna az, hogy József főherczeg a legmagyarább hadvezér volt; érdeklődni fog az iránt is, mit produkált. És kutatásai közben rá fog akadni a tényekre. József főherczeg a háború kiterésekor a budapesti 31. honvédhadosztály parancsnoka volt; résztvett Sabácz ostrománál, az ő hadosztálya volt az első, a mely szerb területre benyomult. Magasabb stratégiai érdekek parancsolták, hogy a Szerbia elleni offenzívát beszüntessük és figyelmünket az északi harczerre irányítsuk, a hol akkor, 1914 szeptemberében az oroszok Galícia elárasztásával és a Magyarországra való betöréssel fenyegettek. József főherczeg hadosztályát a galicián hadsziinterre parancsolták; tudvalevő, hogy a gredoki csata megvívásában a legjelentősebb része a budapesti hadtestnek volt, a mely már Lemberget is megközelítette. Minthogy azonban a déllengyelországi harczerre és Halicsnál az orosz túlerő diadalmaskodott, Gredoknél újra vissza kellett vonulni és a legfőbb hadvezetéség egész had-erőnk újracsoportosítását rendelt el. Az oroszok haditerre ekkor a Magyarországra való betörés volt. A haza hívó szava József főherczeget a Kárpátokba szólította, a hol átvette a VII. hadtest parancsnokságát. Az Ondava és a Latorcza közötti frontszakasz védelme József főherczeg hadtestére hárult 1915 telén és tavaszán. Boroevic: tábornok hadrezegében a legnehezebb feladat megoldása József főherczegre hárult. A VII. hadtest minden rohamot visszavert, rengeteg veszteséget okozott Bruszilov hadsergeinek, a mely minden áron át akarta törni a főherczeg hadtestének frontját. Az ellenség legelkeseredettebb rohamai megtörték a VII. hadtest színmagyar ezredeinek ellenállását és József főherczeg hadvezéri tudásán. A kárpáti csata nélkül Gorlice napjai nem következhetek volna el, a nyugatgaliczi felszabadító győzelem megalapozásában és kivívásában József főherczegnek is jelentékeny része volt. A mikor azután megtörtént az áttörés és mikor József főherczeg felszabadította Zemplén megyét, hadtestét kivonták a győzelmi menet

A SINAIAI KIRÁLYI KASTÉLY.

ÚJ GAZDAGOK.

A kollegám elborult arezezal és kellett hangon mondja:

— Hűsz esztendeje átlag hetenkint legalább háromszor megyek színházba. Ha nem passzióból, akkor újságírói kötelességből. Vagy azért, hogy egy, két, három óra hosszat ne dohányozhassam. Hogy egész Budapestet ismerem a Vártól a Kisfüvaros utcáig, azt nem állítom. De hogy minden előadásra ne találjak a közönségben legalább harmincz olyan embert, a kit részben személyesen, részben látásból ismerek, az háromezer este közül nem fordult elő háromban. Most tízszer végigmustrálok az összes színházak publikumát és nem látok egy ismerőst se az utolsó sorban, se az elsőben. Pedig az utolsó helyig tele van valameny. És végigmeszelem a folyosók, a büffék, a dohányzóknak nyugtázását és a csevegésben egy szót nem hallok a darabról vagy az előadásról, ellenben csodálatosan fészelt, selyemben suhogó és gyémánttól szikrázó szomszédnóm a zsólesorban így szól ki a szinlaposztó szolgálójához:

— Adjon nekem egy olyan blagátot.

A kollegámnak tökéletesen igaza van. És a hogyan a színházakban hasztalan keresi az ismerős arezokat, úgy nem találja meg őket az előkelő hotelek halljaiban sem a zenés teaknál és sehol másutt, a hol a gazdagság a maga fizető nyilvánosságát meglelepítette. Hová lettek a régiek? Tönkrementek? Nem. Ez túlságos nagy bók lenne. Nem gazdagodni meg ilyen időben: ebben van nobless. De tönkre menni nem kellett és ezt a fényűzést nem is gyakorolták azok se, a kiknek lett volna mivel. A régi milliomosok nem szüntek meg milliomosok lenni az újak ellenére. Csak — visszahökkenetek egy kicsit annak a láttára, hogy hirtelen nagyon megsaporodtak. Ugyanakkor, a mikor végtelen tömegek tűnnek el az árnyékban, a legjobb élet

ormán is friss légiók jelentek meg tekeres-rohamban. Ez az idő természete, hogy nagy tömegeket vet oda is, a hol normális korokban csak ritkán, egyenkint, szivárogyva jelentkeznek az új jövevények, a hol tehát az ilyen rohamos beáradás a rendkívüliség nyugtalanító, zavaró, sőt riasztó erejével hat.

Ez a megzavarodott állapot, a lelkeknek ez az ellentétes természetű elfogódottsága, az újaktól és az újtól való belső megriadtság el fog tartani egy ideig. Aztán el fog múlni épp oly simán, a milyen robbanásos volt a keletkezése. A majdan kifejeződésű új állapot azonban nem lesz a réginek visszatérése. Mert a mi most történt, nem egy kiáradás, gáttörés vagy felbőszakadás ideiglenes, múló eredménye. Ezek az aranyesegű új hullámok se el nem vonulnak, se el nem párolognak. Ez egy új alakulás, a mely az anyag erejével követeli és diktálja a maga maradandó érvényesülését. És az anyaga — ez ellen nincs mit berzenkedni — feltétlenül szolid.

A mód erkölcsi és jelleme, a melyen ez új gazdagságok megszerették, bizonyára vitatható, a minthogy vitatkozni lehetett róla alkalom, évszázadok hosszú során át, mert múltja annak a módnak van óriási. Egy esomó ember bizonyára már a pun háborúkban és a népvándorlás véres mozgalmában is megtöltötte a zsákjait... Olyanok, a kik értettek a konjunktúra kihasználásához és olyanok is, a kiknek az események hullámai maguk vitték a portájukra a gazdagság kincses ladikjait. Ismétlem: a szerzés jelleme és erkölcsi nem kétségtelen. De az arany, ha bankó is, valódi és teljes értékű. Magyarországnak egy nem rossz folyású háború menetén meg kellett gazdagodnia egyszerűen, mert ez az ország valóban gazdag. Testében, az anyaga szerint egyike a leg-gazdagabbaknak az egész világon. Ez mint frázis élt a köztudatban és mint élő valóság

bontakozott ki abban a pillanatban, a mikor az országok kénytelenek lettek a maguk kérését az élet nélkülözhetetlenségeinek rendelkezésére adni. Mikor az utak a frontnál véget értek és az lett a világ és az lett az élet, a mi ezen a vonalon belül található. A mi csakugyan a miénk és nem a szabad forgalom illúziója mutatja a sajátunknak. Ez a pillanat elérkezett és minden erő meghatározott értékű fogalmazódott. Szükség lett mindenre, a mi hasznos és ára mindennek, a mi szükséges. Egy generális értékmegállapítás történt és nemcsak alkalom, hanem kényszer arra, hogy minden megmozdítható érték pénzre tétessék. A mint ez a helyzet elkövetkezett, Magyarországon a tőkék új boglyának és kazainak kellett támadnia még akkor is, ha az élelmesség a kisújját se mozdítja meg és észébe se jut, hogy a szituációt magát külön kamatoztassa. De mi se természetesebb, hogy a tömördek mellett, de a tömördek között is, a kik a meggazdagodásra rendeltettek, akadt sok, a kinek igenis — az észébe jutott és nem is éppen csak a kisújját volt hajlandó mozgásba hozni.

E szerencsés beérkezettek tehát, ha rohanva is, de nem azért jöttek, hogy megint rohanva távozzanak. Hanem lakni és megtelepülni a gazdagságban. A bizonytalan érzés, a mely bizonytalan viselkedésüket honorálja, nem megargumentálható, de egészen eredménytelen. A tulajdonjog hatalmas ereje védi őket és az idő telése támogatja. Minden újból régi lesz egykor és a nagyobb tanultság kötelessége, hogy méltányossággal fejlessze a kisebbet. Gazdagnak lenni jó: ezt az is tudja, a ki soha se próbálta. És ha a jó élvezésében bizonyos járatlanságot mutat, a ki sine studio jutott hozzá, az igazán nem érthetetlen, legkevésbé annak, a ki jártas ítélettel és izléssel bírhatja ezt a tájékozatlanságot.

A gazdagság érték és a ki hozza: értéket hoz a közösségnek is. Leborulni nem kell előtte, de igen is ki kell nyitni minden ajtót, a melyen belül egy iskolázottabb, pallérozottabb, emelkedettebb és ítélőképesebb szellem légkörébe juthat és értékeinek nemesebb kamatoztatását tanulhatja. Éppen az új volta olyan tulajdonságok feltevését engedi meg, a melyeknek kellő, okos ápolása kulturális fejlődésünknek becses elemévé teheti. Ábrándossággal merész dolog lenne meggyanúsítani. De bizonyos, hogy nem is kiábrándult. Filozófiája nem a már mindenben túllérvők fanyalgása, unottsága és sokszor csak ürességgel zsúfolt fölötteskedése. A mohóságban és a zavarodottságban van egy elhasználatlanság, a mely ha jó iskolát kap, hasznos frissességgé fejleszhető. Úgy gondolom, itt elsősorban az eredendő hivatásához visszahajló irodalom és művészet gyönyörű feladathoz kaphat területet. Mester lehet, a kinek a szavát erősen figyelik és követik és a nagyobbrendű élet ez újoncza a tömegükben aligha lehetnek tehetségtelen növendékek. Ingyen ez életben semmi se adatik. Még a millió sem. És a kiknek megvolt rá a képességük, hogy gazdagok legyenek, az energiájuk és a fogékonyságuk nem fog csődöt mondani abban a törekvésükben sem, hogy az életük formája és tartalma harmóniába emelkedjék az eszközeikkel.

Sigma.

A SINAIAI KASZINÓ.

KILÁTÁS SINAIAIRA ÉS A BUCSECSRE.

1. Az osztrák-magyar követség palotája Bukarestben. — 2. A nemzeti bank. — 3. A bukaresti pályaudvar előtt. — 4. A Domna Balasa templom. — 5. A királyi palota. — 6. A Strada Lipsani Plojestiben. — 7. A román képviselőház palotája Bukarestben. — 8. A kormány-palota Bukarestben.

KÉPEK BUKARESTBŐL ÉS PLOJESTIBŐL.

AZ ELSŐ POZSONYI KORONÁZÁS.

1563.

Az ősi koronázási város, Székesfehérvár, melyhez a magyar multnak annyi dicső és fájó emléke — koronázások fénye, királytemetések gyásza — fűződött, 1543 óta a török kezén volt. János koronázása 1526-ban, majd Ferdinándé 1527-ben volt az utolsó, mely falai közt folyt le. A mikor tehát Ferdinánd 1560-ban azzal a gondolattal kezdett foglalkozni, hogy fiát, Miksát, még életében magyar királyvá koronáztatja, a hely kérdésében is döntenie kellett. Magyar tanácsosai Pozsonyot ajánlották, a hol az országgyűléseket is tartották. S miután 1562 őszén Miksát Prágában Csehország királyává koronázták, majd Frankfurtban római királyvá választották, 1563 júniusában szétküldte Ferdinánd a meghívó leveleket a koronázási országgyűlésre augusztus 20-ikára, Pozsonyba.

Ferdinánd minél fényesebb keretet akart adni e fontos aktusnak s azért nagy előkészületeket tett; marsallá Cobenzl János bárót nevezte ki, azután felbírta az ausztriai, csehországi, stb. főurakat s a német fejedelmeket, hogy minél nagyobb számú kísérettel jelenjenek meg Bécsben, a honnan Miksát Pozsonyba fogják kísérni s felszólította Bécs városát is, hogy polgárságából díszes csapatot alakítson.

Oláh Miklós, a primás és a helytartó a magyar urakhoz intézett hasonló felhívást, a mely nem maradt eredménytelen. Főuraink s főpapjaink több mint 2300 főnyi lovas kísérettel jelentek meg a legpompásabb díszben. Előkerültek a feltéve örözt gyönyörű családú ékszer, az aranyos, ezüstös, drágaköves fegyverek, díszes löszerszámok és urakhoz méltó dísz kaptak a kísérő csapatok is; úgy hogy bár az idegen urak is, főleg a csehek, nagyon kitétek magukért, még a külföldiek is kénytelenek voltak elismerni, hogy a magyar urak fényes pompájával nem versenyezhettek azok, azt toll le nem írhatta.

Nagy gondot adott azonban úgy az udvarnak, mint a helytartónak annak a sok ezer embernek ellátása, a kik a koronázáson megjelennek s több napot fognak Pozsonyban tölteni. A főproviant-mesternek is kötelességévé tette Ferdinánd, hogy idejében gondoskodjék a Miksát kísérő csapatok minden szükségletéről, azonkívül jó levele közölte az ausztriai, morva- és csehországi urakkal, hogy hat hétig vámentesen vihetnek be Pozsonyba mindenféle élelmiszert.

Ez azonban még nem volt elégséges, hihető volt, hogy fognak olyanok akadni, a kik felhasználva e jó alkalmat, igyekeznek megszarolni majd a közönséget s azért a helytartó s a magyar tanácsosok megállapították a legfontosabb élelmiszereknek árát s kijelöltek néhány előkelő nemest, hogy felügyeljenek ezek megtartására. Bemutatjuk e maximálás néhány tételét, megjegyezvén, hogy a dénár abszolút, tehát ezüst-értéke ekkor körülbelül 5-5½ fillér volt:

1 köből búzaliszt	20 dénár;
1 köből zab	15 „
öreg kappan	6 „
idei kappan	5 „
nagy kakas	3 „
kis kakas	2 „
tyúk	4 „
hízott lúd	6 „
kis malacz	8 „
marhahús fontja	2 „
borjúhús fontja	2 „
vaj fontja	7 „
5 drb. tojás	1 „
3 emberre való kenyér	1 „
finom bor pintje	4 „
közepes	3 „

A közlekedés megkönnyítését s így az élelmiszerek könnyebb szállítását szolgálta az a kettős szélességű hajóhid is, a melyet Ferdinánd készíttetett a Dunán. Minthogy azonban ez volt a bevonulás útja is, a karfáját galyakkal díszítették fel, deszkáit fűvel hintették be s a két végén diadalkaput emeltek, a melyeken a császári czimer és Miksáé s feleségéé díszlett. Környéke rendbehozásáról a város gondoskodott.

A menet első része, a bécsi csapatok, körül-

MAGYAR GYULA, KIT A KIRÁLY TÁBORSZERNAGYI CZIMMEL ÉS JELLEGGEL TÚNTETETT KI.

belül 2000 gyalogos, augusztus 28-án indult el Bécsből, másnap a cseh, morva, sziléziai és lanciai csapatok hagyták el bécsi táborukat, Miksa pedig csak 30-án kelt útra testvéreivel, Ferdinánd és Károly főhercegekkel, feleségével és gyermekeivel. Kíséretében volt a salzburgi érsek s a boroszlói püspök. Az éjt Hainburgban töltötték s másnap, 31-én, indult meg az egész menet együtt Pozsony felé.

A magyar urak csapataikkal Zrínyi Miklós vezetésével vonultak ki Miksa fogadására s a köpésényi nagy mezőn helyezkedtek el. Miksa közeledtekor az esztergomi érsek s néhány főúr leszállt lováról s gyalog ment eléje. A primás latin beszéddel üdvözölte Miksát, mint római és cseh királyt s az ő nevében a boroszlói püspök válaszolt az üdvözlésre. Ezután a magyar lovasok vezetésével megindultak Pozsony felé.

A hídnál a pozsonyaiak díszcsapata várta Miksát, ágyú-, mozsárszó- és puskaropogás fogadta s dob- és trombitászó kíséret útján az érseki palotáig, a hol feleségével megszállt, míg a két főhercegnek a várban volt a lakása.

Ferdinánd nem vállalkozhatott már ily fárasztó hosszú útra s azért szeptember elején hajóra ült s délután érkezett meg Pozsonyba. A hajóból kiszállván, lóra ült s úgy ment fel a várba nagy díszkísérettel. Annak jelül, hogy mint magyar király jelent meg, Tahy Ferenc főlovászmester vitte előtte a kardot, míg előtte való nap a még meg nem választott s meg nem koronázott Miksa bevonulásánál e tisztet Pappenheim Henrik látta el.

A koronázás napját szeptember 8-ikát, Kisasszony napját tűzték ki, sietni kellett tehát az előkészületekkel.

Szent Márta templomában az oltár jobb oldalán menyeges emelvényt építettek Ferdinánd számára s gazdagon feldíszítették; Miksa számára két trón készült, egyik közel az oltárhoz a koronázási szertartás, a másik kissé hátrább a szent mise idejére. A királyné s a főhercegek helye a Ferdinánd trónja mellett levő padban volt, az oltárral szemben pedig a salzburgi érsek foglalt helyet. Az érsek széke a főoltár lépcsője mellett állt s ez oltár két oldalán helyezkedtek el a többi magyar főpapok. Az énekkar a szentély baloldalán állt, a trombitások pedig a főbejárat mellett foglaltak helyet.

Dob-és-harsonaszó mellett indult el Kisasszony-napján reggel hat órakor a várból Ferdinánd nagy kíséretével s hét óra tájt ért a templomba. Trónja körül német főurak álltak a birodalmi jelvényekkel. Nem sokkal utána megérkezett a királyné is.

Mikor Miksa meghallotta, hogy Ferdinánd király már a templomban van, megindult ő is, de a menet oly lassan haladhatott a nagy néptömegben, hogy majd egy órát kellett Ferdinándnak rá várnia. Miksa a templom baloldalán levő helyiségbe ment s ott átöltözött Pethő

János főkamarszmester segítségével a koronázási díszruhába s azután ilyen rendben vonult a zászlós urakkal a főoltárhoz:

Hét főúr vitte az ország hét (bolgár, boszniai, szerb, szlavón, horvát, dalmát, magyar) zászlóját. Perényi Gábor a kardot hüvelyében, Forgách Ferenc váradi püspök a kis keresztet, Zrínyi Miklós az aranyalmát, Báthory Endre a kormánypálcát s végül a legtekintélyesebb magyar főúr, az öreg Batthyány Ferenc vitte a koronát. Perényi Gábor után Erdődy Péter bánnak kellett volna következnie az apostoli keresztrel, de megbetegedett s így ez elmaradt. Báthoryt, a ki sánta volt s a kit közsvény kínozott, valamint az öreg Batthyányt hordszéken vitték.

Batthyány után három herold: a magyar, cseh és római királyi lépdelt, majd Tahy Ferenc jött a kivont karddal, utána pedig Miksa. Dobpergés és harsonaszó mellett vonultak a főoltárhoz, a hol a főurak lették rá a koronázási ékeségeket, Miksát pedig az egri és erdélyi püspök a számára készített emelvényhez vezette.

Az egyházi szertartások ezután abban a rendben következtek, a mint azokat a Pontificale előírta. Az egri püspök, mint rangban első, felkérte az érseket, hogy a jelenlevő római és cseh királyt a magyar királyi méltóságra emelje. Miután az érsek kérdésére megkapta a választ, hogy méltónak tudja s hiszik e méltóságra, hosszabb latin beszédben figyelmeztette őt kötelességeire, a mely után letette térdén állva Miksa a fogadalmat, kezét a kinyitott evangéliumra téve, hogy mindazt legjobb tehetősége szerint teljesíteni fogja. Ezután ismét az előírt imák következtek, majd a felkenés.

Ennek befejezése után megkezdődött a szent mise. A Gradualehoz érve az egri és erdélyi püspök az oltárhoz vezette Miksát, a hol az érsek átadta neki a kardot; ő ezt magasra emelte, harmat szubított vele, a balkarján végighúrt s ismét visszatette hüvelyébe. A mikor a kardot megforgatta a király, az érsek ijedten félrekapta a fejét, a mit észre vett ő is s így szólott hozzá s a püspökökhöz: «Ne féljete, senkit sem fogok megölni.»

A Pontificale előírása szerint most következett a koronázás. Ezt megelőzőleg azonban két nemes Batthyány Ferencet a főoltárhoz segítette, a ki ott a nép felé fordulva háromszor kérdezte magyarul: Vajjon akarják-e, hogy Miksa királyvá koronáztassék? A háromszori «Akarjuk» felelet után az érsek a püspökök segítségével a király fejére tette a koronát, majd átadta neki a kormánypálcát, az aranyalmát s a koronázási ékeségekkel ment a király vissza trónusához. Ezután az érsek elmondta a beiktató, intronizáló beszédet, a melynek végeztével megkezdte a Te Deum laudamust. Míg ezt énekelték, kint megszólaltak az ágyúk, mozsarak, trombita- és dobszótló kísérvé.

Tíz óra felé járt már ekkor az idő és Ferdinándot, a ki már hat óra óta talpon volt, elgyöngítette a hosszas ülés s rendes kilencz órai reggelijének hiánya. Egy urat Miksához küldött, hogy rózsaszalvétát kérjen tőle. Miksa ekkor arra kérte atyját, hogy ne fárasssa magát tovább s menjen reggelizni, de Ferdinánd ott maradt; Batthyányt maga mellé hívta s vele elbeszélgetett. A mise után azonban elsőnek távozott a prépost házába reggelizni.

Miután a főpapok miseruhájukat levették, megindult a király a ferenczesek templomába teljes koronázási díszben, fején a szent korona, vállán a palást. Az út vörös posztóval volt letakarva s a király után két nemes lovagolt, a kik az új király képével és nevével ellátott arany és ezüst pénzt dobáltak a közönség közé. A vörös posztó is közpréda lett s így sok mulatságos jelenet történt, mikor az emberek a posztóért s a szerte guruló pénzekért dulakodtak, de sokan véresre karmolták, tépték egymás arcát s kezét.

A ferenczesek templomában a király számára díszes emelvény készült, a melyen helyet foglalt annak jelül, hogy kész mindenkor mindenkinek igazságot szolgáltatni; majd számos magyar urat, a kik a török elleni harcokban különösen kitüntették magukat, aranyarkanyú vitézékké avatott fel, Szent István kardjával érintve vállukat. A felavatottak közt a legnevesebb törökverő hősök szerepeltek, így Thury György, Gyulafi László, Székely Antal, Henyei Miklós,

Innen kijövet lóra szálltak mind s a Szent Mihály-kapun át kilovagoltak az ennek közelében épített emelvényhez, a hol óriási tömeg várta már a királyt s hallgatta meg a király esküjét.

Innen a város falai mellett a Dunánál elkészített dobhoz lovagoltak s ezen tette meg ágaskodó lován a király a szokásos négy vágást. A nézők úgy látták, hogy különösen kelet felé vágott hatalmasat s ebből azt magyarázták, hogy erős szándéka az új királynak a török ellen erőteljesen fellépni. Nagy örömmel töltötte el ez a magyarokat s több magyar hang kiáltotta: «Csak mielőbb Buda felé!»

Ezzel vége is volt a koronázási szertartásoknak. A király az érseki palotába ment, a hova kevéssel 12 óra előtt érkezett meg.

A koronázási ebéden a király, a két főherceg, az esztergomi és salzburgi érsek s a boroszlói püspök vettek részt. A király palástban ült az asztalnál, a jelvények pedig az asztalon voltak mellette. Az étkezéshez V. Károly s a régi spanyol királyok kincseiből való edényekkel terítették. A felszolgálást a zászlósurak s mint asztalnokok, főurak fia végeztek.

Bánffy István főasztalnokmester, bár a közsvény erősen bántotta, a királyi asztal előtt állt, az ételeket átvette az asztalnokoktól, a király elé táalta, sőt, ha kellett, fel is vágta. Bánffy László főajtónállómester aranyos elefántoson-pálcájával lépdelt az egyes fogások előtt a konyhától a terem ajtajáig, innen pedig Desseffy János főudvarmesterrel együtt a királyi asztalig. Pethő János főkamarszmester az asztal mellett állt s a királyi ruhákra vigyázott. A beteg Batthyány Kristófot, a főpóhárnok-mestert fia, Boldizsár helyettesítette. A felszolgálásban a legelőkelőbb családokból való ifjak segítettek.

A főurak számára a főkamarszmesternél volt terítve két asztal.

Ebéd után, mint egy egykorú német leírás elmondja, több fiatal nemes úr szép tánczot járt el (selbsten miteinander auf ire sonderliche Manier ainen schönen gyönyörűséggel néztek végig a király és vendégei. A magyar táncz bemutatása, úgy látszik, állandó kísérője lett a koronázási ebédnek, mert Rudolf koronázásakor is tánczra perdültek előkelő ifjak asztalbontás után, a

KAPI BÉLA, AZ ÚJ DUNÁNTÚLI EVANGELIKUS PÜSPÖK, A KIT DECEMBER 14-ÉN IGTATTAK BE SZOMBATHELYEN.

mikor oly nagyon megcsodálták a fiatal Balassa Bálint magyaros tánczát Miksa és Rudolf.

A királyné megkoronázása másnap, szeptember 9-én ment végre Szent Márton templomában. Ekkor is Ferdinánd érkezett meg először s csak később jött Miksa a feleségével, kit ahhoz a trónhoz kísért, a melyet előtte való nap ő foglalt el. A menetben azonban előtte csak Báthory Endre haladt a díszes új koronával, a melyet Miksa készíttetett s Batthyány Ferenc a szent koronával. Őt a veszprémi püspök koronázta meg az új koronával s a szent koronával csak jobb vállát érintették. A szertartás alatt mint udvarhölgyei Magyarország legelőkelőbb hölgyei vették körül; ezek meg-

hívását Batthyány Ferenc ajánlotta Miksának, a kivel több levelet váltott a koronázás tárgyában s úgy ő, mint Ferdinánd nagyon helyesnek tartották ez ajánlatát s végre is hajtották.

Fényes menetben indultak vissza a templomból, de ezt a nagy zápor alaposan megzavarta. Az érseki palotában tartott ebéden résztvett a királyné s két leánya is a 8-iki királyi ebéd meghívottain kívül, azonkívül több előkelő magyar úr is.

Elég fárasztó volt e mozgalmas két nap s így a néhány napi pihenő mindenkinek jól esett. 12-én azonban már három tornajátékot tartottak, melyeknek főrendezője a királyi udvar két spanyol tisztje volt. Koppjátérés volt a program első pontja s ezt követte volna egy szépen elkészített favárnak ostroma, a mely fényes tüzijáték kíséretében égett volna le. Két győri német azonban összevetett a bécsi arzenál egyik olasz tüzijátékosával, a ki dühében idő előtt s rossz helyen gyújtotta meg az egyik röppentyűt, úgy hogy sokan nem tudtak már kimenekülni belőle s benne égettek. Egy egykorú krónikás így mondja el e szomorú esetet: «Maximilián János (Maximilianus) egy favárnak csináltata az pozsonyi mezőn szép mesterséggel, egy törek kép vala egy sarkán, kik mind ravkák vótak apró puskákkal, kit játékhöz készítteték. Mikoron az játék mentül jobb korában vóna, az vár felgyúlada, az puskapor ereszen kezdte égni, kiben sok nép ége meg, jeles pattantyus mesterek, sok olaszok, kin az Ferdinandus császár igen megharaguvéka.

Tánczmulatságokat is tartottak három este a Mátyás király kertjében e czélra berendezett helyiségben, a hol a király s a főhercegek is megjelentek.

13-án löverseny volt, 16-án pedig ismét tornajáték; az elsőt Ferdinánd, az utóbbit pedig Károly főherceg rendezte s ezzel le is zárult a koronázási ünnepségek és mulatságok hosszú sora, a melyek oly fényesek voltak, hogy még a nagy pompához szokott pápai nuntius is elragadtatással írt rólok Medici Cosimónak (e tutto passo con allegrezza comune et solennita veramente grande.) S a többi idegeknek sem tudtak betelni dicséretükkell.

Dr. Holub József.

Egy vezérkari századosunk Frigyes főherceg táborszernagynak előadja a predeali harcok lefolyását.

A főherceg kíséretében vannak Falkenhayn vezéreredes és Staabs hadtestparancsnok. — Joly Gyula, a harcokra kiküldött munkatársunk felvétel.

IV. KÁROLY KIRÁLY 1899. ÉVI FÉNYKÉPE.

IV. KÁROLY KIRÁLY HOGYAN TANULT MEG MAGYARUL.

A kik a fiatal királyunkkal már trónörökös korában érintkeztek, jóleső örömmel állapították meg, hogy a magyar korona várományosa hibátlanul és tökéletesen beszéli nyelvét annak az országnak, a melynek egykor Isten kegyelméből koronás királya lesz.

A kijelése nem volt idegenszerű, látszott, hogy régebben és alaposan tanították őt meg magyarra és természetesen az volt az első kérdés: ki volt a fenséges úr magyar oktatója, ki és mikor gondoskodott arról, hogy a magyar királyi családnak ez a fiatal és rendkívül rokonszenves tagja magyarul tudjon beszélni. A rejtélyt hamar megfejtették, most pedig egy szokatlan hangú legfelsőbb királyi kézirat emlékeztet meg a felség magyar tanítójáról: Tormássy Arthur soproni katolikus hitoktatóról, a ki kilencz esztendő telttől a király közvetlen környezetében és kilencz esztendő korától tizenhöz éves koráig adott magyar leczkét IV. Károly királynak.

Tormássy Arthur, a ki régi és híres nyitrai megyei nemesi családból származik, édesatyja révén került a felség mellé. Ottó királyi herceg 1895-ben és 1896-ban Sopronban szolgált, parancsnoka volt a kilenczes huszároknak. Abban az időben pódafályi Póda Endre pápai praelátus ajánlatára a soproni katolikus népiskola igazgatóját, Tormássy Jánost vették a kis királyi herceg mellé tanítónak. Tormássy János azonban IV. Károlyt sohasem tanította magyarra, ő csak az elemi tárgyakat tanította a Pejácsevics grófok kastélyában, a hol a királyi herceg lakott. Az ő feladata volt: írásra, olvasásra, számolásra oktatni a kis herceget, a kit akkor még nem akartak az elemi iskola tárgyain kívül egyébre is tanítani. Később Ottó királyi herceg elkerült Sopronból, Bécsbe költözött és szó esett arról, hogy az öreg Tormássy ide is kövesse az udvart. A Sopronban rendkívül népszerű és jó magyar ember hírében álló öreg úr erre már nem vállalkozott, hanem maga

helyett a fiát, Arthurt ajánlotta, a ki ugyanakkor tette le az érettségét és jogra készült. Ottó főherceg, a ki Tormássy Jánost nagyon megszerette, alkalmasint azért, hogy a fiú neveltetésével járó gondoktól megszabadítsa az apát, elfogadta az ajánlatot.

Az első magyar leczkét IV. Károly király 1896 szeptember hó 23-án vette és ettől az időtől kezdve 1905 közepéig Tormássy Arthur állandóan mellette volt. A magyar tanítás sohasem szakadt félbe, akkor sem, a mikor Tormássy katonáévé szolgált Bécsben, mert ilyenkor is pontosan megjelent a kastélyban, hogy a leczkeadást elvégezze.

A király rendkívül nagy szeretettel tanult meg magyarul.

A magyar óra mindennap szerepelt az órarendben, eltérően a többi tantárgytól és az egyéb nyelvektől, a melyekre hetenként csak háromszor került a sor. Diner után minden nap kötelező séta volt, délután kettőtől négyig, ezeken a sétákon Tormássy is részt vett és ilyenkor mindig magyarul beszélt a kis főherceg de nemcsak Tormássyval, hanem nevelése intézőjével Wallis gróffal is, a ki csak törve beszélt a magyar nyelvet, mert csak rövidebb ideig szolgált a kilenczes huszároknál.

Közben egyre bővült a magyarnyelvű órák anyaga. A társalgás lassankint történelmi témák körül mozgott és — ámbár a tanrendbe nem volt beállítva a magyar történelem — Tormássy Arthur ezt rendszeresen kezdte tanítani. Tankönyvül Jókainak egy munkáját használta fel, de nem jutott el a legújabb kor históriájáig, a történelem tanítása az új kor végén abba maradt. A magyar tanító gondoskodott arról is, hogy a felség egyéb vonatkozásaiban megismerkedjék a legújabb magyar korról is:

FERENCZ JÓZSEF OTTÓ TRÓNÖRÖKÖS MAGYAR NEVELŐNŐJÉVEL, MELISSA NŐVÉRREL.

TORMÁSSY ARTHUR, A KIRÁLY MAGYAR TANÍTÓJA.

IV. KÁROLY KIRÁLY 1901. ÉVI FÉNYKÉPE.

az irodalomtörténet terén. A tanítás utolsó esztendeiben nagy élvezettel olvasott már eredetiben magyar könyveket, legjobban Petőfit szerette és ma már a köztudatban él az a história, a mely arról számol be, hogy IV. Károly egy alkalommal kívülről tanulta meg a Nemzeti Dalt és kipirult arccal szavalta el annak strófáit az Augarten-palotában Tormássy Arthur előtt.

Az utóbbi időben külön magyar könyvtára volt, a melyben szép számmal voltak képviselve a legutolsó időben megjelent magyar munkák is. A magyar könyveket Tormássy javaslatára hozta meg az udvar, a mely ellenvetés nélkül minden javaslatot honorált és minden olyan munkát meghoztatott, a mit Tormássy beszerezni kért. Igen gyakran az írásbeli dolgozatok tárgyát a királyi herceg valamely magyar író munkájából választotta.

Tormássy 1905-ben hagyta el az Augartent, akkor, a mikor a felség a bécsi Schotten-gimnáziumban letette az érettségét és nagykorú lett. Abban az időben — a mint ezt Tormássy Arthur e sorok írójának maga is mondotta — IV. Károly éppen olyan hibátlanul beszélt a magyar nyelvet, mint a németet és azokat a leveleket, a melyeket később intézett magyar tanítójához, kizárólag magyar nyelven írta meg. Az összeköttetést Tormássyval egészen a legutóbbi időig fenntartotta és még trónralépése előtt egy hónappal is sajátkezűleg aláírt táviratot küldött a soproni plébániára. Tormássy ugyanis az udvartól való távozása után a Pazmaneumba iratkozott be, felszentelése után pedig egy ideig Tatán volt káplán, majd szülővárosába került, a hol ma karkáplán és a felsőbb leányiskola hitoktatója.

A felvilágosodott és liberális érzésű papot, a ki hivatását a legteljesebben tölti be, mindenki szereti Sopronban és azok, a kik alaposabban ismerik őt, azt mondják, hogy a magyarság szempontjából mindenki csak örülhet annak, hogy a felséges úrnak Tormássy Arthur volt a magyar tanítója.

Paál Jób.

A KIRÁLY ÉS FRANCZIA TANÍTÓMESTERE Mr. MATHIEU. 1900 évi fénykép.

A KIRÁLY SZÜRKELOVAS FOGATÁT HAJTJA.

A KIRÁLY WALLIS GRÓFFAL ÉS TORMÁSSYVAL.
(Egy 1897 évi prateri gyorsténykép után.)

A KIRÁLY MAGYAR TANÍTÓJÁVAL A BÉCSI AUGARTEN-PALOTÁBAN LEVŐ TANULÓSZOBÁBAN.

DEBRECZENI ÖTÖSFOGAT A HORTOBÁGYI LÁTÓKÉP CSÁRDÁNÁL.

A király fényképfőlvétele abból az időből, mikor Wallis gróffal Debreczenben járt.

KÉPEK IV. KÁROLY KIRÁLY GYERMEKKORÁRÓL.

LLOYD-GEORGE.

Abban az órában, mikor négyes szövetségünk béketárgyalásra hívja fel az ellenszövetség hatalmait, Nagybritanniában kezébe ragadja a kormányt és a hatalmat egy ember, ki a háború folytatásának s minden erő végső kifejtésének jelszavával jön. Az exigenciák tudományában — mint Kossuth Lajos nevezte a politikát — ritka ember találta meg az érvényesülés eszközeinek oly bámulatos gazdagságát és változatoságát, mint ez a férfi: Lloyd-George Dávid. A származása walesi, a vére kelta vér, vallási nevelése és érzülete folytán az uralkodó anglikánizmus ellenese, atyja szegény unitárius tanító, kit a tudóhaj visz el, nevelőatyja egyszerű mestersémben: mind oly körülmény, mely arra predestinálta, hogy fejlődése örökre elszigetelt maradjon a nagy angol közéletben. Szegénysége, küzdelmei az osztályharez frontjára állították, hol nagy tehetség s a lélek heve oly sikeres eredményt tesz, minők a legkritikábnak adanak. Fáj a lelke a szegényekért s a küzdő munkásságért és lángostorral korbácsolja a mérhetetlenül gazdagokat, Anglia nagyurait, kiket a munkátlanként két milliójaként állít szembe a szegények millióival. Utóbb, már mint Anglia pénzügyminisztere, felajánlja a népek örületén, hogy évente tíz milliárdot költenek katonai célokra, az általános feygyverésre, s kikel minisztertársra, Grey ellen, azzal vádolva őt, hogy előbb vagy utóbb háborúba kergeti Angliát.

És ugyanez a Lloyd-George bukatta meg most Greyt is Asquithot, mert nem voltak eléggé harcziások, ugyanez a Lloyd-George adott túlsúlyt kabinetjében a legradikálisabb harzi párt konzervatív nagyurainak, kiket egyszer győlt az üldözött s a kivilról néhány évvel előlt azt mondotta nyilvánvaló beszédjében: «Normandiából hajdan kalózkok törtek be hozzánk, s elrabolták a föld javarészét, ezeknek a rablóknak utódai a mai brit arisztokraták!» Huszonhat évi közpályá után érkezett szerep-

LLOYD-GEORGE, AZ ÚJ ANGOL MINISZTERELNÖK.

lésének ily határkövéhez Angliának ez a nagytehetségű embere. Huszonhat év után, melyből huszonnégyen merőben más események és más indulatok uralkodtak. Gyűlölni mindig tudott, de tudta szívbe fogadni is azokat a milliókat, kiknek szenvedését és életküzdelmét oly közelről látta ifjúságában. Törvényeket alkotott a szegény néposztályok segítésére, a megrokkant munkások és alkalmazottak ellátására, a munkátlanság viszontagságai ellen való biztosításra, s a munkások hozzátartozóinak a biztosítására, mely megóvja őket a végső nyomortól, mikor a családfő beteg. Ez a törvény tizenöt millió ember sorsát öleli fel s lehetővé teszi úgyszólván minden angol embernek, hogy biztosíthassa jövőjét. Hihetetlen energiája nem állt meg a

szociális kérdések megoldásánál. Életének maradó emléke a londoni kikötő bonyolult kérdésének bámulatos megoldása. Mindehhez temérdek pénz kellett, s Lloyd-George a fedezetet a gazdagok, mindenekelőtt a földbirtok megadóztatásában találta meg reá. Nem is volt miniszter gyűlöltebb a konzervatív nagyurak szemében, mint ő. Ujságjaikban ezen a néven szokták emlegetni: «the lying minister», a hazug miniszter. Anekdotákat is terjesztettek róla ilyenféleket. A lordmayer megjutalmazott egy életmentőt. Szokás szerint átadta neki a pénzt és dícsérő beszéd kíséretében az életmentők díszoklevélét. A megjutalmazott így felelt: «Igazán, nincs érdemem a jutalomra. Láttam, hogy egy ember küzd a vízbefúlással. Nem volt közelében más, mint én magam, s ha meg nem mentem, odavész. Nem gondolkoztam hát soká és utána ugrottam. Megfordítottam, hogy lássam, nem Lloyd-George-e. Mikor meggyőződtem, hogy nem az, kiúsztam vele.»

A lordokkal régtől elkeseredett harcban állt. Azt mondotta, hogy ha visszaélnek vétőjogukkal és kerékkötői lesznek a nép javát szolgáló törvények megalkotásának, el kell törölni a vétőjogot, s ha az sem elég, el kell törölni a lordok házát is. Az ellentét közte és közöttük áthidalhatatlannak látszott. De kitört a világ-háború s a gyűlölet egyesítette a régi ellenségeket. A konzervatív urak közeledtek hozzá, nemcsak azért, mert népszerűen képezték most már nem ellenük fordította, hanem főképp azért, mert rajtuk is túltett a németgyűlöletben. E Lloyd-George most egy gyékényen árul a torkukkal; a szegények és üldözöttek barátja, a demokráta elvek, az emberiség védője együtt dícséri velök Oroszországot s külügyminiszternek maga mellé fogadta az elagott Balfourt, a konzervatív ellenék egykori v. zérét, kit éppen ő üldözött egykor gyilkos gúnnyal a lagymalagságáért. A természetellenes barátság, a tűz és víz egyesülése: vajjon nem Lloyd-George végzetének közelgését jelzi? — a — ly

melyet ezen a napon nem volt szabad kimondani. Végre olyan kimerülten és elkínzottan nézett ki, hogy én egészen gondolkodóba estem és a húzódozó nemes kisasszonyról szóló történet jutott eszembe, a kit a koldingi várbán halálra táncoltak.

Kinn a gyepes tér egyik szöglete előtt, a hol egy régi jegenyefa-csonk állott, ült egy férfi, a ki hivatalosan jött ugyan, de azért szívesen fogadták. Idegen volt a vidéken és senki sem tudott róla sokkal többet, mint hogy fiatal diák és hogy Ramstack cipésznel kvártélyozta be magát. A nevét bizonyos okoknál fogva elhallgatom. Néhány hete tartózkodott ott, a nélkül, hogy egyebet tett volna, mint hogy a földeken és az erdőben bolyongott, zöldre festett pléhdobozzal a hátán s virágot és erdei gombákat gyűjtött. Aztán meg szívesen betért az emberekhez a házakba. Beszélgetett velük, vagy ő maga mesélt nekik. Sohasem láttam embert, a ki így tudott mesét mondani. Az is lett aztán később, mondhatni, akenyérkeresete. Mindenüvé bement, a hol öreg emberek laktak és fölírta, a mit meséltek neki, s mivel olyan fiatal volt s ezenfelül olyan szellemes és szerény volt a modora, mindenütt szívesen fogadták. Utólag aztán az öregek meséit újra emlemdta a maga módján és az emberek szívesen hallgatták.

Most ott ült a jegenyefa-csonk alatt a világos nyári éjszakában és nagy kört gyűjtött maga köré. A meséi gyakran kissé hosszak, sőt illelenc voltak, de az volt benne a legkülönösebb, hogy neki soha nem rándult meg egy arczizma sem, bármennyire kacagtak az emberek azon, a mit mesélt.

Emlékszem még egy meséjére; egy nemes emberről szolt meg egy papról ifyestornán:

Jörgen Bugge volt a neve a nemes embernek, a kinek Isten nagy gazdagságot adott földben és pénzben és eseléségben és barmokban, a pinzeje és a kamarái tele voltak minden jóval. De keményszívű fejkó volt, valóságos bűnös életet élt ivással és tobzódással és mindenemű fajtalansággal, úgy hogy a vár messze földön ismeretes volt, bosszúságra minden jóvaló embernek.

Egy vasárnap reggel a templomba ment; egyenesen az ivóasztaltól kelt fel és pedig a cimborák, kutyák, rossz nők, muzsikuskok és mindenféle más összeverődött csöcselétk társaságában, a mely kiabált és vihogott, úgy hogy alig lehetett a templom harangját meghallani. Néhányan a cimborák közül a lábukon se tudtak állani, úgy kellett őket leemelni a lóról s valamennyinek szájából káromkodás és szennyes beszéd ömlött. Jörgen Bugge maga egy vastag nőszemélyvel a nyergében belovagolt egyenesen a templomajtón s olyan hangon bömbölte, a mely rekedt volt az ivástól és éjjeli kihágásoktól:

— Itt jön száz szomjas lélek, hogy megköstöljék az egyház mustját!

— Előcsarnokban azonban elébe lépett a pap, Jens úr és rákiáltott:

— Fúj, ti csúfolkodók! Kotródjatok innen, kigyófajzat és ne fertőztesseket meg ezt a szent helyet dögleletes lelhelletekkel!

Erre a szidalmas megszólításra Jörgen Bugge kijózanodott és az arcz elszápadt. Az egyház területén mégse mert ellentmondani. Némán beleharapott a bajuszába és kíséretével elvonult. Csöndben azonban hatalmas átkot mondott és mosolygott hozzá. Alkalmilag vidám boszút akart állani Jens úron.

Egy éjjel, nem sok idővel ez után, mikor Jörgen Bugge megint nagy tivornyában volt, lovas embert küldött a parókiaára azzal a jelentéssel, hogy az úr megbetegedett és utolsó vonaglásaiban van s ezért kéri Jens urat, feletjse el minden gonosztettet és jöjjön fel a várba, nyújtsa neki az utolsó vacsorát. Erre felhozott az öblől egy nagy disznót. A lábait a hasa alatt összekötözték, ordító száját bekötötték spárgával, így vitték be a hálószobába. Lefektették a faragott mennyezetes ágyba és illendően elkészítették. Hálósapkát kötöttek a fölére, végül gondosan betakarták selyem dunnával, úgy hogy csak a hálósapka bojtja és az orra hegye látszott ki belőle.

Epen elkészültek ezzel az előkészülettel, mikor Jens úr bejött a várba. Már hallatszott nehéz, vaspatkós csizmájának kopogása odakinn a

folyosón. A cimborák összekulesolt kézzel és félrehúzott arczal álltak az ágy körül, mialatt Bugge úr a szomszéd szobában bújt el, melynek ajtaját félig nyitva hagyta, hogy a nyílásán mindent láthasson.

Jens úr nagy, tagbaszakadt, simára fésült hosszúhajú ember volt, a haja a vállára hullott alá, az állán fekete hegyes szakállt viselt. Búszke léptekkel ment az ágyhoz és összekulesolta nagy kezét.

— Hát itt fekszel fájdalmaid nyoszolyáján, Jörgen Bugge — kezdte melyen zengő basszus hangján. — Végre mégis meglátogatott az Úristen és kiragadta bűnös húsodat az ördög karmaiból? Végre beláttad, hova vezetett ledér életmodod és hogy a pokol lángoló kénkőves kátlana volt elkészítve számodra, ha nem térsz meg?

— Róf! — hallatszott a dunna alól. — Most hát az éghez folyamodtál bűneid kegyelméért? — folytatta a pap. A megbánás véres könnyeit sirja szemed? Érzed a rossz lelkiismeret égető kínját? Lelkedben csak imádság és megbánás van-e?

— Róf! Róf! — hallatszott megint a dunna alól.

— Nos — hát akkor bocsáttassanak is meg súlyos bűneid és szerezd meg az örök életet. Amen!

Erre elővette a pap a megszentelt kenyeret. A mikor azonban odanyújtotta a disznónak, az állat oly erősen kezdett prüszkölni és fújni, hogy a párna félrecsúszott s az egész vörös disznófé látható lett. A jókedvű nézők erre már nem tudták túrtörtetni nevetésüket. Ugyanabban a pillanatban a gyertyafénytől ragyogó szomszéd szoba ajtaja is feltárlt és Jörgen Bugge szétvetett lábakkal állott meg a küszöbén. A kezét a hordóvastagságú hasára tette, a mely csak úgy ugrált a pokoli kacagástól.

— Nohát, jó Jens uram! — kiáltott fel Isten ügyse, kövér egy lelket fogadott be! Az ördög vigye! Soha életemben nem álmódhat volna, hogy a nagy disznóm részesedni fog az örök üdvösségben! Ha, ha, ha!... De jót áll-e

IFJU ÉVEK.

— Levelek egy töviskoszorúból. —

Dán elbeszélés. — Irta Henrik Pontoppidan.

(Folytatás.)

A beszéd nagy erővel és melegséggel volt elmondva. Berthelsen káplán rendkívül ékesszóló ember volt. Tiszán esengő, sötét zengésű hangja volt, hozzá szép, képekben gazdag nyelven beszélt. Véletlenül vagy jobban mondva Ovesen mulasztása folytán, a ki elfelejtette a függőnyt a kórus ablaka elé húzni; egy napsugár épen a káplánra esett, úgy hogy magas, nyulánk Krisztus-alakja mintegy glóriától övezetten tünt fel s ez is nagy ünnepegyességet adott a pillanatnak.

Mindazáltal nem sikerült neki ez alkalommal sem, mint különben azelőtt sem soha, keresztülatolni a falusi lakosság megkérgesedtségén. Csak Grétét rikatta meg végül is. A beszéd utolsó része alatt nem vette le a zsebkendő a szeméről. Az anyjából sem hiányzott a megértés a szavak fullánkja iránt, de nála a hatás egész más volt. Összeszorított szájjal és merev nyakkal ült és reszkedett. A lakodalmas társaság többi tagjai az Isten előtti megadásnak hallgattak ép oly be-tanult arczkifejezésével, a hogy mindig ültek és aludtak a templomban. Még a «kis Mads»-nak is aligha jutott eszébe, hogy itt mást vagy többet mondtak, mint a miért ő megízeltet.

Nem bírtam megállni, hogy arra ne gondoljak, mennyire másképp tudta a prépost minden nagy gyöngösége mellett is fölengeszteni a megkeményedett szíveket. S hozzá még a prépost nem volt az, a mit jó szónoknak szoktak nevezni. Rendszerint sokáig tartott, a míg folyamatba jött s néha nem is jött folyamatba. Ha azonban belejött, akkor persze mintha átváltozott volna és pedig egészen más módon, mint a káplán. Minden egyházi hatalma, egész papi nimbusza, a mellyel mindennapi életében is szerette magát körülvenni, teljesen leestett róla s meztelen emberi mivoltában állt ott, szegény, nyomorult bűnös Isten és a Megváltó előtt. A könnyek lefolytak szemén s a hangja remegett, mint egy megbánó gyermeké, mikor apja előtt áll.

Aztán még az is volt benne, hogy kísértései és

elbukása ugyanazok voltak, a melyeket hallgatói oly jól ismertek saját életükből. Ezért ily pillanatokban feltámadt a bűnösség érzése az ő saját keblükben is s ő az lett, a mi pap és lelkipásztor talán mindig leginkább kellene hogy legyen, elriasztó és követni való példa.

Volt persze a templom egy helyén egy tágra nyitott szem, a melyben a káplán napfénytől övezett alakja kétségkívül teljes nagyszerűségben pompázott. A leghátso padosorok egyikében rejtőzött el Rebeka kisasszony. Az első szoltár közben lépett be s a káplánon kívül alighanem én voltam az egyetlen, a ki tudta, hogy ő jelen van.

Alig tudtam szememet elfordítani az arczáról. Halvány volt, ezért nagyobbán tetszett, mint máskor, a kifejezése feszült volt, sőt eltorzult, de egyáltalán volt valami az arczán, a mit átszellemültnék lehetett volna nevezni. Ugyanez az arczkifejezés volt, a melyet azon a napon a tágasban láttam, mikor önmalmát annyira elvesztve apja felé fordult s végül a szenvedélyes sírás kitörésével távozott. Feltűnt nekem, hogy egyáltalán valami idegenszerű jutott egész lényébe. Szép, nehéz nyugalma és egyensúlya eltűnt. Ki volt tépve a talajából, mintha valami varázslat uralkodott volna rajta, a mely a legjobb úton volt, hogy egy gonosz és kínos megszállottság karaktert vegye fel.

Mikor tekintetemet a káplán felé fordítottam, a ki a fényárban az oltár előtt állott mint egy feltámadt Krisztus, hirtelen kitért fogott el. Azt kérdeztem magamtól, vajjon ez a buzgótság, a mellyel a szív ügvet védte a kereszténység nevében, nem alapszik-e sok tekintetben öncsaláson. Az a hit, a mely sötét szemében égett és a melytől a nyelve lángolt, vajjon egyedül csak a mennyei naptól gyulladt fel: nem volt-e egy-uttal — számára is öntudatlanul — a vér és a testi ösztönök pokoli émesztő égése? Az Isten, a ki az ő szája által szóltott, vajjon a szívtől születt Krisztus volt-e, a ki a testet keresztire vitte és a lemondást megszentelte? Nem volt-e ép annyira a pogány szerelem-isten a halálhozó nyíllal? Nem volt-e ő maga is boldogtalan lélek, a mely a természet könyörtelen törvénye alatt nyög? Aldozata a démoni megszállottságnak, a

melyet szerellemnek nevezünk? A nélkül, hogy tudnók, megynk mi emberek, bekötött szemmel, az életen át. A míg azt képzeljük, hogy önmagunkat meghatározva megynk a sugárzó cél felé, sötét hatalmak vezetnek félre sötét utakon, vagy fölfelé rendeltetésünk szerint.

A mi most már az erre következő lakodalmat illeti, erről röviden akarok szólni. A két kis szoba a menyasszony szülei házában ki volt ürtve és helyet csináltak benne, a hogy épen lehetett; de közelbe és távolba küldtek lakodalmi meghívókat, úgy hogy végül annyi ember gyűlt össze, hogy az alacsony tető alatt alig lehetett léleketet venni. Szerencsére szép volt az idő, így hát legalább addig, a míg asztalhoz nem ültek, a szabadban lehetett tartózkodni. Eredetileg a szomszéd paraszt csűrjében akartak táncolni, de mivel olyan forróság volt, az ifjúság kivonult egy bekerített gyepes helyre, a mely a menyasszonyék háza mögött volt s a telekhez tartozott. Ferencz, az öreg hegedűs és szerencsétlen fia szolgáltaták a muzsikát, a mely elég szármalmas volt. A kerítésen ültek a muzsikuskok és alva rángatták a vonót. Mindazáltal a tánc elevenen és vidáman folyt a szép, tiszta nyári éjszakán.

Grétének is táncolnia kellett, akármennyire nem szívesen tette. Oly egyenesen állt az ünnepi asztalnál, mint egy fabábú, de jól láthattam rajta, hogy nehezére esik egy falatot is lecsúsztatni a torkán. Később kezét-kezbén Mads-szal ült; de félreismertetlen volt, hogy ezt nem a legszívesebben tette. Mads a tőle telhető legszelebb mosolylyal foglalta le magának a kezét, mint jogos tulajdonát, a leány nyilván azt gondolta, most már nincs is joga megfogadni.

A tánc alatt is nehezen bírta Mads békében hagyni, pedig oly sokkal kisebb volt, mint ő s azonkívül nem valami jó táncos. De a fiatal legények is törték magukat érte ez éjjel. Hiszen becsület kérdése volt rájuk nézve, hogy verejtékezve táncolják ki leányságából. Szinte szünetlenül táncolták vele a különböző táncokat. Mintha a kelleltensége izgatta volna őket. A mint az egyik legény eleresztette, a másik nyult hozzá. A «nemo» pedig olyan szó volt, a

VILMOS HOHENZOLLERN-SIGMARINGEN FEJDELEM, A ROMÁN KIRÁLY TESTVÉRBÁTYJA, MEGTEKINTI PREDEÁLI HARCZAINK SZINTERET.

Jelky Gyula a harcztérre kiküldött munkatársunk fölvétele.

A pénzt kiveszik a házain takarékpénztárból.
HADIKÖLCSÖN-JEGYZÉS. — Bőr Desző rajza.

rola, hogy csakugyan a mennyországba fog kerülni?

A pap fehér és zöld lett, mint egy templomfal. Tetőtől talpig reszketett a szent haragtól. Végre összeszedte magát és ezt felelte:

— Ha te magad, Jörjen Bugge, azt hitted, hogy be tudsz csúszni a mennyországba, akkor becsúszhatik ez a disznó is.

— Mit beszélsz, te kutyá! — ordított a nemes ember és fegyvert ráemelve rontott neki. A vendégei azonban közbevetették magukat. Úgy találták, a papnak nincs rossz beszélőkéje és nem nevettek már. Sőt az a híre jár, hogy Jens úr szavai komolyan gondolkodóba ejtették Jörjen Buggét is s azóta becsületese ember módjára élt.

Elmúlt már éjjel, mikor lassankint szünet állott be a táncban. A párok egy része zajongva leült a szobában a kávéasztalok mellé; mások köröskörül a kerítésnél maradtak ülve, mert jobban esett nekik, hogy kissé magukra maradjanak. Az idő egészen csendes volt és nem volt olyan sötét, hogy könnyen fel ne ismerjék egymást, de nem volt olyan világos sem, hogy egy-egy szerelmes pár kissé tiltott helyeken ne járthassa a kezét a nélkül, hogy valaki meglassa. A szobákban világságot gyújtottak. Minden ablak nyitva állott, úgy hogy kívülről keresztül lehetett nézni a házban. Olyan volt, mintha az ember izzó kályhába nézett volna. A lámpák világánál a porral, dohányszag és pesenyegőzzel tele levegő olyan vörös volt, mintha izzott volna.

Kerestem a fiatal párt, de nem találtam se bent, se kint, így hát világos lett előttem, hogy elmentek a saját házukba, mielőtt én itt álltam és a diákot hallgattam. Mikor egy idő múlva véletlenül a ház orma mögé mentem, a padlásról, a hol Gréte kamarája volt, fújtott sűrűt hallottam. Felismertem Gréte hangját is.

— Csak légy jó irántam, Mads — mondta — akkor én is jó leszek irántad. Ezt megígérem neked.

— Isten igitse, Gréte! — mekegett Mads vidáman.

— Hiszen tudom jól, nem voltam irányodban olyan, a milyennek lennem kellett volna — folytatta Gréte és keservesen sirt. — Ez azonban majd megjön, csak te légy jó irántam, Mads.

Úgy éreztem, nincs jogom ezt tovább hallgatni s ekkor még néhány férfi jött oda és hangosan beszéltek. Így hát elmentem a dolgozókra.

A tánc megint megkezdődött. Polka volt s azokon is, a kik az ivóasztaloknál voltak, nem különben azokon is: a kik kívül a kerítésnél üldögéltek, észre lehetett venni, hogy új melegség ömlött a vérükbe. Egy falusi legény elhozta a kézi harmonikáját, hogy kissé segítsen a muzsikuskonak s ez is frissebb tette az ugrándozást. Persze, nem voltak mestergerendák, a melyeket csapkodni lehetett volna tánc köz-

ben, a tánczlépések nem is koppantak úgy, mint mikor a régi pajta padlóján táncoltak, a hol állati koponyacsontokat raktak a vályog alá, hogy a padló dobogjon a cséphadarók és a talpak alatt. Azonban tréfa és jókedv uralkodott mindenfelé. A hozzávaló lármát a szájjal szolgáltatták. A legények hejehujáltak és énekeltek s a leányok nevettek török szakkadtából, mialatt a szoknyáik forogtak, mint a malomkerék. Abban az időben semmi más tánc nem keltett olyan életet a fiatalokban, mint a polka. Sajnos azonban, meg kell mondani, hogy a vidámság sokszor túllépte az illendőség határait, a mennyiben a legények tánc közben olyan módon bántak a lányokkal, a mely megsértette a szemérmességét.

Kinn a rétek fölött már kezdett felszállani a köd. A hold egy darabkája, olyan vékony, mint egy tojáshej, halványan állott a reggeli égen és jelentette a nap keltét.

A jegenyefa-tönk alá ültem, a hol az elébb a diák ült. Most már ő is részt vett a táncban: a mennyire tudott. De ügyetlen volt s a lányok nevettek rajta és a legények környékéről féltetolták. Ő azonban lankadatlan buzgalommal táncolt.

Ekkor egyszerre elkezdtek szólni a templom barangjai. A tánczolókat meg hallották meg mindjárt, de néhány pillanat múlva mind megállottak. Ünneplésen néztünk egymásra. Hát meghalt valaki az éjjel.

A kézharmónia is elhallgatott. Ferencz, az öreg hegedűs és a fia még egy darabig játszottak tovább; szokásuk szerint csak ültek ott és félíg aludtak és nem vettek mindjárt észre, hogy a táncnak vége van. Aztán abbahagyták őket is. Egy öregebb elázott ember támolygott elő a ház crma mögül és részeg ember módjára danolt. Mástól nem esend volt egy darabig.

A harang szót tovább. Azok, a kik a szobában ültek, fölkeltek és kijöttek.

— Ki lehet az? — kérdezte mindnyájan és mindenki, a kinek betegje volt odahaza, készülődött, hogy hazamegy. Ekkor a molnár fia futott sietve az út felől, egészen sápadt arccal és ezt kiáltotta:

— Meghalt a prépost!

Köréje gyülekezünk, de a fiú nem tudott többet, mint a mennyit mondott. Aztán jött azonban valaki, a kik részleteket is tudott. Ovesen volt. Éjjelkor hazament a lakodalomból és épen hogy lefeküdt ágyába, mikor kopogtak az ablakán. Küldözött volt a parókiáról; azonnal jöjjen, mert a prépost hirtelen nagyon beteg lett. Mire odaért, már vége volt.

Tüdő-guta érte. A prépost este egészen jól érezte magát. A leányok, a kik a lámpáját eloltotta, azt mondta, másnap fel akar kelni. Néhány órával később azonban eszengetett és mire Rebeka kisasszony berohant, már elállott a szava.

VII.

Mikor másnap déltájban kimentem az erdei koresmába, Ellen még ágyban feküdt. Félretolta kissé az ágy tábláját, mikor meghallotta, hogy én vagyok; láthattam, hogy a szeme egészen vörös az álomtól. Azt mondta, beteg és gyomorfájásról panaszkodott. Mártha nem volt otthon. Elbeszéltem, hogy a prépost meghalt, de Ellen nem szólt hozzá semmit. Aztán azt kérdeztem, hol van Mártha, de ő erre sem felelt semmit. Csak jajgatott tovább és kért valamit, a mi enyhítene fájdalmán. Tudtam, mire érti s ezért egy darabig úgy tettem, mintha nem érteném. Egyébiránt szívesen elhítem neki, hogy csakugyan vannak fájdalmi, mivel tovább is könyörgve kért s a puskaporos szarum épen a zsebemben volt, adtam neki egy jó lövére való puskaport egy fél meszlye pálinkában. Ez már azelőtt is sokszor segített rajta; olyan szer ez, a melyt nyugton ajánlhatok mindenkinek gyomorfájás ellen. Mikor megitta, azt mondta, most megpróbál kissé aludni. Aztán behúzza a ládát és én hallottam, hogy odabenn sok nyugós közben forgolódik. Az utolsó időben oly mérték-telenül meghízott, hogy alig bírt már mozdulni. Az embernek a szíve fáj látni.

Kimentem és leültem az árnyékban az ajtó-küszöbre, hogy megvárjam Márthát.

Ezen a napon is a legpompásabb nyári idő volt. A nap azonban nem vakított és a százhangú pacsiirtaijongás az ég alatt úgy csegett a fülemben, mint a halottas harangok csengése.

Ünneplés indulás a nagy takarékból.
HADIKÖLCSÖN-JEGYZÉS. — Bőr Desző rajza.

Még oly különösen zavart voltam az éjjel és a délelőtti eseményeitől, különösen pedig, mert sejtettem, milyen következményekkel lesz rám nézve a prépost halála: hogy az én életemben is lezáródást és újrakezdést fog jelenteni.

Reggel a parókián jártam és láttam halálos ágán nagylelkű előjárómat és jótevőmet. Úgy feküdt ott a fehér lepedőn, mint egy márványkép; olyan biztos volt, mely nyugalmában. Szabad volt egy kis virágcsokrot tennem keblére s a szívemben hálát adtam neki apai jóságáért és a megértésért, a melyt irántam, szegény ember iránt megpróbáltatásom idejében tanusított. Ma sem tudok még rá gondolni a nélkül, hogy a szívem meg ne mozdulna. Igaz keresztény volt, mivel emberi volt, a jóban és rosszban egyaránt. Tisztelesség emlékeztetének!

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kultúra és tudomány. A Franklin-Társulaté kiterjedő vállalata rövid fennállása alatt máris igen hathatós eszköze lett a tudományos ismeretek terjesztésének s a tudományos érdeklődés előmozdításának a művelt magyar közönség körében. A vállalat most két becses kötetet bővült, a melyek ebben az irányban kiváló szolgálatokra vannak hivatva. Az egyik a nevezetes nemet filozófiai író, *Jerusalem, Bevezetés a filozófiába* című könyve, a mely a filozófia alapvető problémáit fejti ki azok számára, a kik érdeklődnek a filozófiai tanulmányok iránt, meg akarják szerezni azokat az alapismereteket, a melyek nélkül nagyon bajcs a filozófia problémáiba behatolni. A filozófia minden más tudománytól inkább megkövetel bizonyos előismereteket s nagyon bajcs a filozófia történetébe akár egyes filozófusok műveibe behatolni annak, a ki el nem sajátította a sajátos filozófiai gondolkodásnak legalább az elemeit. Ezt adja meg Jerusalem műve, igen világos, mindenki számára érthető előadásban, alkalmazkodva azokhoz a kíváncsiakhoz, a melyeket a kezdő egy ilyen könyvvel szemben támaszthat. Nálunk a filozófia iránti érdeklődés most kezd fellendülni s ép ezért most igazi aktualitása van ennek a kiterjedő kötetnek.

Jerusalem munkája az ilyenekben gazdag német irodalomban is a legnépszerűbb filozófiai bevezető egyik: magyar fordítása *Schöpfung Aladár* gondos munkája, annál jobb szolgálatakat fog tenni, mert ilyen irányú magyar könyv eddig nem volt. A cimos kiállítású könyv ára köve 2 korona 40 fillér. Másik új kötete a *Kultúra és tudomány* vállalatnak *Pollard Anglia története* című munkája. Ma, a mikor Anglia minden hatalmával, roppant erejének teljes kifejtésével úgy áll előtünk, mint ellenségeink vezérhatalma, a mely nélkül már rég véget ért volna ez a háború, — méltán izgathat mindenkit az a kérdés, milyen úton, milyen fejlődési fokozatokon át lett Anglia kis, elzárt életű szigetországból a mai retentő anyagi és szellemi hatalom világbirodalmává. Erre ad feleletet *Pollard* könyve. A mi közönségünk az angol történetből ha ismer valamit, leg-

inkább csak az alkotmány fejlődését ismeri. — ez a derék kis könyv felvilágosít minden más kérdésről is, minderről, a mi az angol nép és birodalom multjára nézve fontos s a szellemi és gazdasági fejlődésre különösen nagy súlyt fektet. Teljesen modern történettudományi szempontok szerint van írva, velős, gondolatkeltező előadással s *Bálint Ernő* fordítása megértően s jó magyarsággal tolmácsolja. A kötet ára köve 2 korona 40 fillér.

Emberek a kövek közt. *Tormay Cecília* ily című regénye néhány év előtt jelent meg először. Akkor úgy fogadta mindenki, mint meglepetést; az írónő tehetsége, a mely addigi jobbára novellisztikus munkáiban is megmutakozott, a regény szélesebb ivű és mélyebb lelkekbetudást kívánó tárgyalás módjában kiterjeszkedett, szinte megüvekedettnek tűnt fel. Különösen azzal a művészetével ragadta meg az olvasók figyelmét, hogy a képzelhető legprimitívebb életviszonyokból sarjadt alakokat mély lelki perspektívákba tudott állítani, és emberi ösztönök, öntudat alatti hajtóerők, a faj eredettel kapcsolódó jellembeli inkompatibilitások motivumait tudta megvilágítani rajtuk. Ez a regény nemcsak nálunk aratótt nagy sikert, hanem külföldön is, francia kiadása Calman Levynél, német kiadása S. Fischernél több kiadást ért meg s a külföldi kritika is szokatlan figyelemmel fogadta. A regény magyarul most jelent meg második kiadásban s az érdeklődés bizonyára erősen fel fog éledni iránta, mert sok kiváló tulajdonsága csak most kerül igazán megvilágításba s az írónő pozíciója irodalmunkban azóta jelentősen megnövekedett. A könyvet igen izlősen kiállításban a Franklin-Társulat adta ki; ára 4 korona.

Zsebatlasz 1917-re. A Magyar Földrajzi Intézet kiadásában megjelent az évek óta közkeletű zsebatlasz 1917-iki új kötete, a melyet dr. *Báky Zsigmond* szerkesztett. Az ügyes, szebb-ülő könyvecske most is nagybőrra háborús vonatkozású közleményeket tartalmaz: olyan országok és területek leírását, a melyek a háborúban kisebb-nagyobb szerepet játszottak s a háborúban fölvetődött földrajzi és közlekedési problémák fejtegetését. Ezeket a cikkeket ismert szakemberek, *Cholnoky Jenő, Báky Zsigmond, Kemény György, Gyórfy István, gróf Teleki Pál, Schmidt Tibor* stb. írták. Sok jól megrajzolt, gondosan kiállított térkép is van benne. Az ügyes kis könyv mindenkinek igen jó felvilágosítókat ad olyan földrajzi dolgokról, melyek most különös-

képen érdekessé váltak. Ára köve 3 korona 60 fillér.

A Jó Pajtás. *Benedek Elek* képmása gyermek-lapja legújabb, december 17-iki számába *Vörösi Antal* írt verset *D. Lenyvel* Laura elbeszélést, *Rákosi Viktor* folytatja *Lagosza* tülka című regényét, *Benedek Elek* Bukarestről írt cikket (képekkel), *a kis krónika* rovat érdekes aktualitásokról cseveg, ugyancsak *Benedek Elek* folytatja *A nagy földindulás* című regényét. Tarka mese, sok szép kép, a rejtélyes és szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatvány-számot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-u. 4.

A HÁBORÚ NAPJAI.

December 7. Az oláh síkságon előnyomuló szövetséges hadak tegnap elfoglalták Bukarestet és Ploestit. A mi csapataink elfoglalták Campinát és Sinajától délre üldözik az ellenséget. Falkenhayn haderője 9200 foglyot szállítottak be. Egy román hadosztály az Olt mellett harcazt kényyszerítve megadta magát, 8000 emberével és 26 ágyújával. A Kárpátokban az orosz nyomás jelentékenyen csökkent. Csak a Tratus-völgytől északra és Dornavatránál került gyöngébb orosz előretörésekre sor, a melyeket visszavertünk. A nyugati harcmezőn a Maas nyugati partján a németek a 304-es magaslaton Malancourtól keletre betörték a francia árkokba és a magaslat kapuját birtokba vették. Az orosz harcmezőn nincs nevezetesebb esemény. A Balkánon Macedóniában szerb éjjeli támadások Trnovánál, Csernától keletre meghusultak.

December 8. A románok üldözése a Bukarest—Ploesti vonalon túl halad előre. A predeli és ósáni szoros felől hátráló ellenség visszavonulási útját már csapataink által elzárva találta s legnagyobb része fogságba esett. A 9. hadsereg mintegy 10,000 embert fogott el. Az Oltnál Szívó orosz csapatja a Nyugat-Romániában elvágott román erőket újból megtámadta és megadásra kényszerítette. Tíz zászlóalj s egy lovasszázad és 6 tüzeg tette le a fegyvert. Az oroszok támadásait a Trotus-völgyben és a Ludova-területen visszavertük. A nyugati harcmezőn a németek az általuk elfoglalt árkok ellen a 304-es magaslaton

intézett támadást visszaverték. Az orosz harcmezőn az olaszok a Karszt-szakaszon erős tüzérségi tüzelést indítottak. A Balkánon Macedóniában a szerbek éjjeli támadásait Trnovánál visszaverték.

December 9. A románok teljes visszavonulásban vannak. Azokat az erőket, a melyek még megkísérelték, hogy a hegység felől a hátráló román hadseregrez csatlakozzanak, megsemmisítették. December 1-je óta 70,000 fogoly 184 ágyú, 120 géppuska és megszámlálhatatlan hadianyag a zsákmány. Az oroszok támadásait a Trotus-völgyben s Kirlibaba és a Bistricz-völgy között visszavertük. A nyugati harcmezőn a Somme területen heves ágyúharca. Az orosz harcmezőn nincs jelentős esemény. A Balkánon Macedóniában Monasztirtól északra és Tarlovótól északra keletre fekvő magaslati állások orosz tüzérségi tűz alatt álltak, a Cserna-hajlásban az ellenség támadásai visszavertettek.

December 10. Szilisztria és Cernavoda közt bolgárok ájtottak a Dunán. Bukarestől és Ploestitől keletre üldözésünk tért nyert. Arz és Kövess tábornokok csapatai orosz támadásokat vertek vissza. A nyugati harcmezőn a Somme területen a tüzérségi tűz fokozódott. Egyébitt csak helyi harcok. Az orosz harcmezőn változatlan. A Balkánon Macedóniában Monasztirtól északra és a Cserna-hajlásban az entente-csapatok erős támadása meghusult.

December 11. A szövetséges csapatok a kedvezőtlen időjárás, rossz utak és a helyenként újra feléledő ellenséges ellenállás dacára tovább nyomulnak előre. Csapataink Bukaresttől északkeletre kivívták az átkelést a Jalomitán. Arz és Kövess tábornokok csapatai az oroszok támadásait visszaverték. A nyugati harcmezőn helyi jellegű harcokon kívül több ponton erős ágyúharca. Az orosz harcmezőn nincs újabb esemény. A Balkánon Macedóniában a franciák és szerbek minden támadása Dobromir és Mahovo közt meghusult.

December 12. Oláhországban a szövetséges haderők az Urziceni-Mizil vonalig nyomultak előre. Naponta több ezer foglyot szállítottak be. Osnától nyugatra és északnyugatra az oroszok támadó ereje nem csökkent. Mindent visszavertük őket. A Valeputna magaslaton s ettől északnyugatra rendkívül heves orosz támadások omlottak össze. Sikertelen volt a Ludova-területen és a Smotreczen ellenük intézett több erős támadás is. A nyugati harcmezőn a Somme-területen a tüzérség tevékenysége fokozódott. A Bal-

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

Alapítva 1810-ben. **Haltnerberger Béla Kassa**
ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN.
Gyászszobában ruhafestés feketére és egyenruhák tisztítása soronkívül.

Bizalmasan megsegúgom:

KÜRTI-CIPÓKRÉM a legjobb.

szépségben

Wien, 1/48. Wollzeile No. 15.

LOHR MÁRIA
(KRONFUSZ)
A főváros első és legrégibb csapkelészeti, vegytisztító, kelmestető gyári intézete.
GYÁR és FÜZLET: **VIII., Baross-u. 85.**
Fűzők: II. 58-u. 27. IV. Szék-u. 14. Kezkeleti-u. 14. V. Harmad-u. 4. VI. Teréz-körút 39. Andrássy-út 15. VIII. József-árt 2.Telefon: József 2-37.

Használhatatlan FOGSOROKAT
film- és ezüsttörlemékeket, higanyt, ezüstpapírulladékokat, zálogszedőuladékokat veszek:
Gross Antal, Budapest, VIII., József-körút 23.

Ujítsa meg arcbőrért a Schröder-Schenke-féle **hámlokurával**
Dr. Lehmann módszer szerint. Dr. Funke az összes szilisztrai érzékeny bőrűeknek ideálisnak mondja.
Ezen hámlokurával észrevétlenül eltávolítja a kőrűbőrtől 10 nap alatt a felső bőrt az őszes, tejszerű, hámokból, u. n. szőpő, miteszes, pattanás, száraz foltok, orvosság, illikusos bőr, hervadt, petyhüdt bőr.
A kúra után a bőr vakító
szépségben
fatalezen és tisztán mutatkozik, úgy mint a gyermeknél. Könyvesen keresztül is vehető otthon. Anélkül, hogy kényeztetés valamit észrevehetne; ára 12 korona. — Diarék szétküldés utánvétel, vagy az ország előzetes beutalás ellenében (postaköltséggel). SZÉPSÉGÁPOLÁSI INTÉZET V. U. Schröder-Schenke Wien, 1/48. Wollzeile No. 15.

Margit-Crème

a főrangú hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel ellátott doboz elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan, vegytiszta készítmény, amely a külföldön nagy feltűnést keltett. Ára 1 kor. 50 fill.
Margit-szappan 2— kor. Margit-powder 1-50 kor.
Gyártja Földes Kelemen laboratoria Aradon.
Kapható minden gyógytárban, illatszert- drogus-üzletben

Az egész zeneműirodalom
rendelkezésére áll annak, aki az Országos Hangjegykölcsönző Intézetben, Budapest, IV., Sütő-utca 2. félemelet, előfizet
3— KOR. HAVI KÖLCSÖNDIJÉRT.
Betét helybelieknek 3— korona, vidékieknek 10— korona.
Kérjen ismertetést! Kérjen ismertetést!

kánon Macedóniában az entente-csapatok, különösen a szerbek súlyos véres kudarcot vallottak a Cserna két partján levő német-bolgár állások elleni támadásaikkal.

December 13. A Jalomita mentén megtörtük az ellenség ellenállását. A hátráló ellenséget üldözzük. Osztrák-magyar és német csapatok Buzzeuh közepén. A románok újra 4000 embert hagytak fogolyként a kezükön. Onától nyugatra és északnyugatra tovább folynak az orosz támadások; tegnap is teljesen eredménytelenek maradtak. Kövess vezérezredes hadserégénél, miután a reggeli órákban az oroszok veszteségteljes rohamai összemoltak, viszonylagos nyugalom volt. Sikeres portyázásokon kívül a Bysztrzyca-Solotvinszka mentén nincs jelentős esemény. A Maas és a Somme-területen időnként élénk tüzéri tevékenység, valamint éjjeli járőrösszeállítások kívül egyik hadserégénél sem volt nagyobb harczi tevékenység.

HALÁLOZÁSOK.

Hösi halált haltak: ECKHARDT ISTVÁN, tartalékos főhadnagy, századparancsnok, az orosz harctéren. — SZÉKELY ÖDÖN, a 8. hegyi tüzérezred hadnagy, virágzó ifjúságának 23. évében, Dél-Itáliában. — DEUTSCH FERENCZ, a 88-ik gyalogezred tartalékos hadnagy, századparancsnok, 24 éves korában. — CZAMPA GUSZTÁV, honvédtüzérezredes, 20 éves korában. — BONITZ FERENCZ, 90. honvédgyalogezredbeli egyéves önkéntes, 19 éves korában, Dobronoucnál.

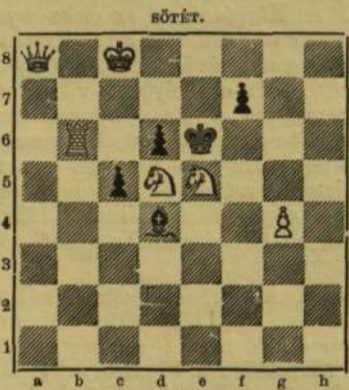
Elhunytak még a közelebbi napokban: ARGAY ISTVÁN, orvos, 48-as honvéd, 90 éves korában, Győrben. — UZONI TEMESVÁRY JÁNOS, nagybirtokos, 83 éves korában, Nyiregyháza. — Felső-óstri OSVÁLD IMRE, 78 éves korában, Siófokon. — BAMBOS KÁLMÁN, nyug. tábornok, 76 éves korában, Körmenen. — SOÓS GÉZA, köz- és váltó-ügyvéd, nyug. városi jegyző, 71 éves korában, Komáromban. — MÁTHÉ LÁSZLÓ, vásárosnaményi földbirtokos, a tiszaháti kerület volt függetlenségi képviselője, Budapesten. — BORZOVI TEGLAÁSSY JÓZSEF, 70 éves korában, Korlátán. — SCHWEIGER BERTALAN, ügyvéd, 68 éves korában, Temesvárott. — MÁTRAY ÁRNYOLD, nyug. miniszteri számtanácsos, szolgálataon kívüli honvéd főhadnagy, 67 éves korában, Budapesten. — BALÁZSOVITS GYULA, pénzügyi tanácsos, 62 éves korában, Budapesten. — JÓBAHÁZI DÓRI LÁSZLÓ, 56 éves korában, Szek-

szárdon. — GRÓFF GYULA, az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár nagyszentesi főintézetének főnöke, 55 éves korában, Nagyszentesen. — HORTHY LAJOS, a vásárpénztár aligazgatója, 43 éves korában, Budapesten. — Tolcsvai BÓNIS LÁSZLÓ, a fővárosi társaság egyik széles körben tisztelt alakja, 41 éves korában, Budapesten. — DR. SIMON ENDRE, Bereg vármegye másodfőjegyzője, a Ferencz József-rend lovagja, 40 éves korában, Beregszászon. — KOVÁCS JÁNOS, kézi-vásárhelyi műnalmom tulajdonos és birtokos vármegyei törv. biz. tag, 62 éves korában, Budapesten. — DR. PICHEL FERENCZ, budapesti Tavaszmező-utcai m. kir. állami főgimnáziumhoz szolgálatra beosztott rendes tanár, 31 éves korában, Budapesten.

Özv. WEISS ÁBRAHÁMNÉ, szül. Stransky Karolin, 85 éves korában, Budapesten. — Özv. HANAUER BÉLÁNÉ, szül. Wolta Erzsébet, 76 éves korában, Pápán. — JUHOS ERNŐNÉ, szül. csepánfalvi Teóke Erzsébet, 42 éves korában, Bécsben. — Özv. Veszprémi FEJES KÁROLYNÉ, szül. Csikós Julianna 82 éves korában, Ráczevén.

SAKKJÁTÉK.

3035. száma földványa Dr. Frankenstein J-től.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

3031. számu feladvány megfejtése Dr. Frankenstein-től.

- 1. Bg1-g8 Fh1xe2
2. Vh2-h4 Fc2-b1
3. Bg8-a8 h3-h1
4. Bg8xg7 stb.

3032. sz. feladvány megfejtése Braune Rezsőtől.

- 1. Bg6-g8 Fh4xf6 (a) b
2. Fg4-d7 Fg7-c7 (Bcs)
3. Hg3-c5 stb. Fxc5
4. d2-d3 stb.

Helyesen fejtették meg: A Budapesti Sakk-kör (Budapest). — Hoffbauer Antal (Láptóvár). — Kintzig Róbert (Fakert). — Székely Jenő (Győr). — Bácsi Péter (Budapest).

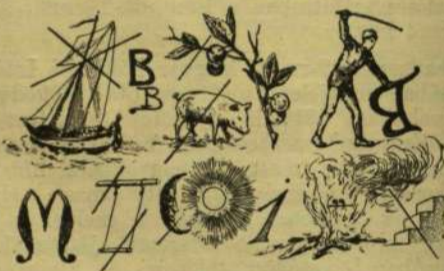
Szerkesztői üzenetek.

Bucsuó stb. Rutinnal, sőt bizonyos vervevel vannak írva, ugylászik, gyakorlati toll munkái, de mégse igazi költői művek. A nyelvnek igazi, eredeti művésze s a gondolatok ritmikus lendülete hiányzik belőlük.

Újászületés. Olyanforma valami ez a czikk, mint a mit a régi iskolás retorika chriának nevezett. A mai olvasó érdeklődését az ilyen elmékedések nem tudják fölkelteni.

Szeged B. C. Olyanféle művészi képes levelezőlapokat, a melyeket keres, az Országos Anya és csecsemő-védő egyesület adott ki, kiváló magyar művészek rajzai alapján. Egy 20 karésonyi és újévi alkalmi levelezőlapból álló sorozat ára 4 korona. Megrendelhetők a nevezett egyesület «M» osztályánál (Budapest VII. Thököly-út 83.)

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 45-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Ármány és szerelem.

Feloldó szerkesztő: Holcay Pál.

Szerkesztői iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Díszmagyar ruhák megválasztásához alkalmas mű:

A MAGYAR VISELETEK TÖRTÉNETE

40 színes és 70 fekete nagy negyed-rét táblán, magyarázó szöveggel.

Rajzolta és festette NEMES MIHÁLY.

A szöveget írta: NAGY GÉZA.

Ára diszkötésben 80 korona.

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható minden könyvkereskedésben.

NOÉMI FIA

a címe LACZKÓ GÉZA most megjelent regényének,

melyben egy színész pályáját s a vidéki magyar élet változatos képeit festi.

Ára 5 korona.

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-l.-nál, Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Kultura és Tudomány

19-ik kötet:

A F. POLLARD ANGLIA TÖRTÉNETE

Fordította BÁLINT ERNŐ

Anglia politikai, ipari és demokratikus fejlődésének vázolata történelmi alapon.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható minden könyvkereskedésben.

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Étkezés közben véve, megóv a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

Kapható: minden gyógytárban valamint Rozsnyay Mátyás Arad, Szabadság-tér 8.

Megjelent a Vigszínház nagysikerű újdonsága

MOLNÁR FERENC FARSANG

Színmű három felvonásban.

Ára 4 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben.

2-ik kiadásban jelent meg TORMAY CÉCILE három nyelvre lefordított nagysikerű regénye

Emberek a kövek között

A Franklin-Társulat kiadása Ára 4 korona Kapható minden könyvkereskedésben

Házhoz VÁLLALKOZÁS 400 tudósító az ország minden városában és nagyközségében. közgazdasági, pénzügyi és vállalkozási hetilap

NÉLKÜLÖZHETLEN:

Bankoknak, takarékpénztáraknak, kaszinóknak, építési és más vállalkozóknak, gyárosoknak, mérnököknek, nagykereskedőknek, szállítóknak, gazdáknak, bérlőknek, hatóságoknak, városok és nagyközségek előljáróságainak.

Előfizetési ára: Egész évre 20 K, félévre 10 K, negyedévre 5 K. Megjelenik minden szombaton. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Teréz-körút 12. sz. Telefon 80-21.

KARÁCSONYI-MÉSE:

A gyengéd férj szomorúan bandukol haza karácsony délutánján. Kiszó kérdései: Mit vegyen há nejének karácsonyi ajándékul? — Egy ruháskirakat ragadta meg figyelmét. «Szerelem! — nyitott be félénken — egy smaragd- és áru kosztümöcskét a feleségemnek? — Milyen a tisztelet? rivallt rá a pult mögött egy hang.

«Hát kérem azt hiszem olyan — kistermetű» — «Az baj, olyan nincs!» «Nem is olyan kistermetű, ugy képepes.» «Még nagyobb baj, olyan meg éppen nincs, de van itt egy maradék-szoknya, 300 korona!» «De kérem, hisz ez nem maradéksoknya!» «Ez szoknyamaradék!» «Még volt, mars ki!»

Tétován hollyonga tovább a férj, mignem egy cipőüzletbe botlott. «Nem méltóztatának haragudni, ha egy pár apró cipőskötőt bátorodnék a feleségemnek kéri?» «Itt van, fogja!» «???» mondta erre a férj, stálin volna nagyobb?!

«Itt van nagyobb, ma még csak 250 korona, holnap 280!» Kétségbeesetten szegény férj az üzletből, észbe jutván a halhatatlan Dante: «Hagyjatok fel minden reménytel, akik ide beléptek.»

Elkészült már a lehelő legrosszabb. «Háborn van, legyen hát otthon is háborn» «Ekkor bele-ütöztél egy plakátra. És nini? Komor-areza egyszerre felderült. «Hogy ez nekem előbb nem jutott az eszembe? csapott a homlokára és befordult a legelső üzlet ajtaján — mikor pedig hazatért

és kibontotta a kicsi, de tartalmas csomagot, felesége álmélkodással borult a nyakába. — «Tudtam már, hogy te vagy a legfigyel-mesebb és legavallóbb férj!» Ugyan mit vehettek történetünk hőse a feleségének? Mi más, mint a finom, minden urinak nélkülözhetetlen és hatásában felülmúlhatatlan Diana-pudort és Diana krémét!

A KULTURA ÉS TUDOMÁNY legújabb kötete:

BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

írta

Dr. JERUSALEM VILMOS

A harmadik német kiadás után fordította
SCHÖPFLIN ALADÁR

Tartalma:

I. A filozófia jelentősége és állása.	IV. Metafizika vagy ontológia.
II. A propaedeutikus (elő-készítő) disciplinák.	V. Az esztétika útjai és céljai.
III. Ismeretkritika és ismeret-elmélet.	VI. Etika és szociológia.

Ára kötve 2 kor. 40 fillér.

A Franklin-Társulat kiadása

Kapható minden könyvkereskedésben.

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD“

KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászeb“

czimű egyedüli magyar nyelvű eb-tenyésztési szaklap. — Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 14 kor., félévre 7 kor., negyed-évre 3.50 kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budape-
pest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.
(Franklin-Társulat.)

**ÉRSZEREK
EZÜSTNEMŰEK**

órák gyári árában be-
szerezhetők

SÁRGA JÁNOS cs. és kft. Budapest, Kiglyó-tér 5.
Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.
Alapítva Kolozsvárt 1896.

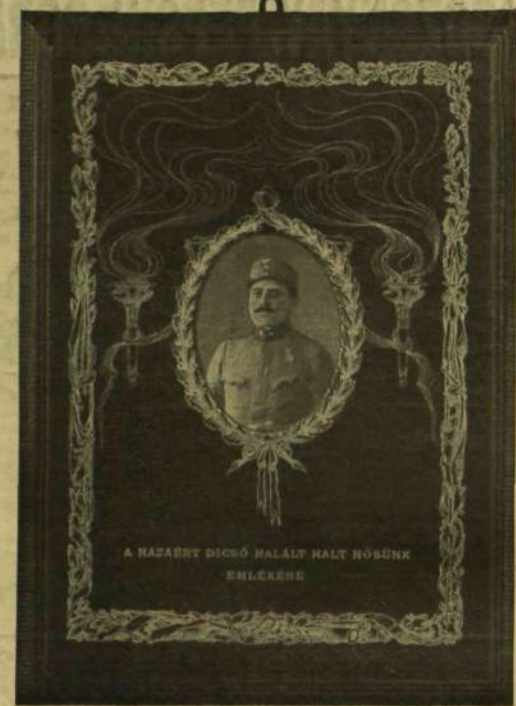
AZ AËRO

A repüléssel és léghajózással foglalkozó egyedüli magyar hivatalos folyóirat.

Minden számában érdekes és eredeti fényképfelvételeket közöl. A léghajózás eseményeiről, fejlődéséről és céljairól kitűnő és könnyen érthető népszerű cikkekkel tartalmaz.

Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közlemé-
nyei, valamint az ifjuság szá-
mára külön fenntartott kisrepülő-
gép (modell) rovata.

Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld
Budapest, I. ker., Retek-utca 46. sz.

Eredeti nagyság 20x28 cm. Törvényesen védve.
Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.

Őrizzük meg hősi halált

halt kedveseink emlékét!

A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékét megörökítendő, igen diszes, szép kivitélű fényképtartó keretet, (fekete moiret alapon, ezüst nyomással) melybe bármilyen arckép beilleszthető, 2 korona beküldése ellenében bérmentve küld.

Méhner Vilmos kiadóhivatala,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Gyűjtőknek 6 darab után 1, 10 darab után 2 tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A Fővárosi Színházak Műsora

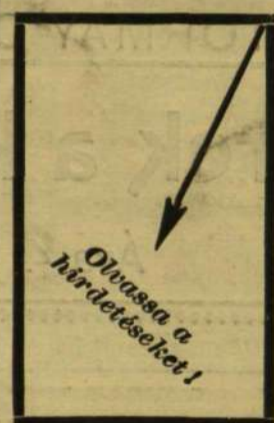
legújabb füzet:

VILLÁNYI ANDOR
első drámája

KIRÁLYNŐM...
MEGHALOK ÉRTEDI

Ára 1 kor. 20 fill.

Kapható minden
könyvkereskedésben.

Olvasson a
hírdetéseket!

**Talpaltassa czipőjét
Hopjes duplatalppal.**

bármely czipésznél

A háborús helyzet megértéséhez
nélkülözhetetlen kézikönyv a

ZSEBATLASZ

1917. évre.

HUSZONKÉT

igen érdekes földrajzi, kül-
politikai, közgazdasági, sta-
tistikai és háborús vonat-
kozású cikkel, nyolc kisebb,
négy nagy színes térképpel
és színes grafikonokkal.

Ára 3 korona 60 fillér.

A Magyar Földrajzi Intézet r.-t. kiadása.

Kapható:

Lampel B. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nél,
Budapest, VI., Andrásy-út 21. és a

Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-u. 4., valamint minden könyvkereskedésben

VASÁRNAPI UJSÁG

52. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 24.

Szerkesztőségi iroda: IV. Városmegy-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 80 korona.
Félévre — 40 korona.
Negyedévre — 20 korona.

A „Világkrónika“-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseket a postálag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

MADONNA A KIS JÉZUSSAL. — Botticelli festménye a Szentel Uffizi-képtárban.